

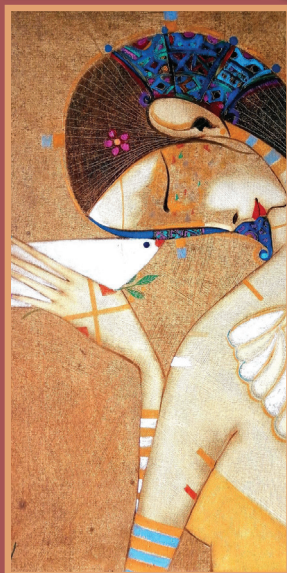
Бойко Пенчев • Илияна Кръстева

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ
ПО ЛИТЕРАТУРА
ЗА 12. КЛАС

Бойко Пенчев • Илияна Кръстева

ЛИТЕРАТУРА

12 КЛАС

 БУЛВЕСТ 2000®

 Klett

• КЛЕТ БЪЛГАРИЯ •

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ
ЛИТЕРАТУРА
за 12. клас

Автори

© Бо̀йко Пенчев Пенчев, 2021

© Илияна Йорганова Кръстева, 2021

Графичен дизайн

© Петко Енчев Минчев, 2021

Издател

© „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“ ООД, 2021

ISBN 978-954-18-161 1-0

Възпроизвеждането на това издание или на отделни негови части под каквато и да е форма без изричното писмено съгласие на „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“ ООД е престъпление.

СЪДЪРЖАНИЕ

Прегovor.....	4
Особености на обучението по литература в 12. клас	5
Учебен комплект по литература за 12. клас на издателство „Клет България“ с марката „Булвест 2000“.....	6
1. Учебникът по литература за 12. клас – съдържателни, структурни и функционални особености.....	6
2. Особенности на електронния вариант на учебника по литература за 12. клас.....	8
3. Специфика на комплекта работни листове по литература за 12. клас	8
4. Книга за учителя – предназначение и съдържание.....	9
Работа с учебника по литература за 12. клас на издателство „Клет България“ с марката „Булвест 2000“	10
Методически насоки и разработки на уроците, включени в учебника по литература за 12. клас	12
Междутекстови връзки. Темы и произведения (Начален прегovor).....	12
Да проверим. Задачи за входно равнище	13
I. ЛЮБОВТА	
Димчо Дебелянов. „Аз искам да те помня все така“	14
Христо Фотев. „Господи, колко си хубава!“	15
Петя Дубарова. „Посвещение“	16
Любовта (упражнение)	17
II. ВЯРАТА И НАДЕЖДАТА	
Елин Пелин. „Спасова могила“	18
Атанас Далчев „Молитва“	18
Никола Вапцаров. „Вяра“	19
Вярата и надеждата (упражнение).....	20
III. ТРУДЪТ И ТВОРЧЕСТВОТО	
Елин Пелин. „Ветрената мелница“	21
Йордан Йовков. „Песента на колелетата“	22
Виктор Пасков. „Балада за Георг Хених“	23
Трудът и творчеството (упражнение).....	24
IV. ИЗБОРЪТ И РАЗДВОЕНИЕТО	
Пею Яворов. „Две гуши“	25
Елисавета Багряна. „Потомка“	26
Борис Христов. „Честен кръст“	26
Изборът и раздвоението (упражнение).....	27
Годишен прегovor.....	28
Да проверим. Задачи за изходно равнище.....	29
Изисквания за резултатите от обучението по учебния предмет български език и литература, компонент литература	30
Учебна програма по български език и литература за 12. клас компонент литература (общообразователна подготовка)	32
Примерно годишно разпределение.....	39

ПРЕДГОВОР

Книгата за учителя по литература за 12. клас (по-нататък: *Книгата*) е предназначена да помогне на учителя в организирането и реализирането на уроците по литература в последния гимназиален клас. В нея авторите предлагат информация за:

- особеностите на обучението по литература в 12. клас;
- знанията и уменията по литература, които дванадесетокласниците трябва да са овладели в предишните класове;
- структурата, предназначението и предимствата на отделните елементи на учебния комплект по литература;
- педагогическата технология, използвана за реализиране на учебната програма в учебния комплект по литература – методи, похвати, форми и средства, възможности за проверка, оценка и самооценка на знанията и на уменията на учениците.

В *Книгата* са включени методически разработки за всички теми на уроци, предложени в учебника. Всяка разработка осигурява информация за:

- опорните знания, умения и понятия, на които учителят може да се опре в часовете за нови знания, упражнение, обобщение и преговор;
- знанията, които трябва да се актуализират;
- съдържателните акценти и ресурсите, чрез които могат да се реализират очакваните резултати;
- допълнителни дейности и задачи за ученици, които се справят по-бързо и успешно с предвиденото учебно съдържание;
- верните отговори на тестовите задачи.

В края на *Книгата* са приложени учебната програма по български език и литература, компонент литература, за 12. клас и изисквания за резултатите от обучението по учебния предмет български език и литература, компонент литература (гържавния образователен стандарт за втория гимназиален етап).

Авторският колектив се надява, че предложените в *Книгата* информация, теоретични сведения и насоки за конкретни практически дейности ще помогнат на учителите да съчетаят по най-успешния начин собствените си идеи и предпочитания с нормативните изисквания към организацията на учебния процес, за да постигнат оптимални резултати в часовете по литература във всеки клас.

Пожелаваме приятна и ползотворна работа!

Авторите

ОСОБЕНОСТИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ЛИТЕРАТУРА В 12. КЛАС

Учениците от 12. клас завършват втория гимназиален етап и им предстои гържавен зрелостен изпит по български език и литература. Те отдавна са оформили свой ученически колектив и имат немалък социален опит. В часовете по литература до 12. клас са изградени умения за аналитични наблюдения върху художествената литература, за целенасочена работа в екип, за участие в дискусии и създаване на устни и писмени аргументативни текстове, за обобщения. Изграден е и устойчив алгоритъм за тълкуване на текстовете, както и умения да се откроява същественото в различните културни епохи, направления и стилове и да се правят съпоставки между тях и паралели със съвременната действителност. В преходната учебна година учениците са поставили началото, а впоследствие и са усъвършенствали интертекстуалния подход в интерпретацията на художествените произведения.

В 12. клас ученическият колектив е достатъчно хомогенен, с изявени лидери и с ясни взаимоотношения. Обикновено в тази възраст поведението на юношите в часовете по български език и литература не е еднозначно. Една част от тях предпочитат да не участват активно, а да слушат и да си водят записки, за да се справят с предизвикателствата на контролните и класните упражнения и най-вече – на гържавния зрелостен изпит. Други пък се стремят към себеизява и себепоказване, искат да бъдат забелязани, а часовете по литература дават чудесна възможност за това. Учителят може да работи с целия клас в рамките на беседа, но особено функционални са индивидуалните задачи и работата по групи. Формулирането на задачи, съобразени с интересите и възможностите на отделните ученици, е начин всеки от учениците да бъде привлечен и заинтригуван от интересното и значимото за него и така много по-ползотворно и непринудено да получи необходимите знания. Разбира се, обясненията на учителя и работата с учебника и с работните листове ще си останат водещи, но и специфичните задачи и заниманията по проект (индивидуално или по групи) имат своето методически обосновано място в учебния процес по литература в 12. клас.

Дванайсети клас е последният във втория гимназиалния етап. В първия гимназиален етап (8., 9., 10. клас) е заложено началото в осмислянето на литературата като процес, който се развива и преминава през различни етапи със свои специфични особености. Учениците вече са наясно с развойните тенденции, естетиката, поетиката, идеите на културни епохи като Античност, Средновековие, Ренесанс, Просвещение, Българско възраждане и литературни направления като реализъм, естетически индивидуализъм, символизъм, експресионизъм и др., изградили са умения да коментират художествен текст в контекста на времето, в което е създаден.

Единайсети клас обаче предлага съвсем различен подход към художествените текстове от български автори. Културно-историческият принцип, според който литературните артефакти се изучават хронологично (според времето и културния контекст на своето възникване), отстъпва място на така наречените диалогични прочити. Така произведения от различни културни епохи се разглеждат в рамките на една обща тема. По този начин е структурирано и учебното съдържание за 12. клас. Заниманията по литература в 12. клас стъпват на солидна основа от знания и умения и трябва да продължат усъвършенстването на литературните и на социокултурните компетентности, заложили в учебната програма.

УЧЕБЕН КОМПЛЕКТ ПО ЛИТЕРАТУРА ЗА 12. КЛАС НА ИЗДАТЕЛСТВО „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“ С МАРКАТА „БУЛВЕСТ 2000“

Учебният комплект по литература за 12. клас на издателство „Клет България“ с марката „Булвест 2000“ включва учебник, електронен вариант на учебника, комплект работни листове, книга за учителя. Всички компоненти от учебния комплект са съобразени с Държавните образователни стандарти за учебно съдържание по литература за 12. клас и с учебната програма по литература за 12. клас от 2019 г. Учебникът по литература, електронният му вариант и работните листове са свързани помежду си методически и структурно, като взаимно се допълват. Така например в учебника и в работните листове рубриците са озаглавени по сходен начин, за да ориентират и учителите, и учениците във вида на задачите и целта, с която се изпълняват. Част от упражненията от учебника, които са предвидени за писмено изпълнение (попълване на таблици, изработване на схеми и др.), са включени в работните листове с предвидени регове за писане. Работните листове предлагат и допълнителни текстове по разглежданата тема за по-пълноценното представяне и осмисляне на нейните възможности за интерпретация. Използването на целия комплект дава възможност да се работи през цялата година пълноценно и целенасочено в часовете по литература. Реализирането на очакваните резултати, заложи в програмата, може да се постигне, ако се следва предложението в учебника и в помагалата методически апарат.

1. Учебникът по литература за 12. клас – съдържателни, структурни и функционални особености

Структурата на учебника по литература за 12. клас се определя от спецификата на литературата като изкуство и като учебен предмет, от конкретните цели и задачи (според ДОС) и от психо-физическото равнище на учениците.

В учебника се следва христоматийният принцип – включени са художествените текстове или откъси от тях, предвидени за изучаване в учебната програма.

В началото на учебника са обяснени рубриците към уроците и условните знаци, използвани в него.

Текстовете са придружени от богат илюстративен материал, който по различен начин онагледява смисъла на изучаваните произведения.

Уроците са организирана в четири теми, определени от учебната програма:

- I. Любовта
- II. Вярата и надеждата
- III. Трудът и творчеството
- IV. Изборът и раздвоенето

Към всяка тема е предложена урочна система, която е определена от смисловата натовареност на текстовете и от възрастовите особености на дванадесетокласниците. Учителите ще бъдат улеснени от включените отделни уроци за нови знания за всяко от трите произведения, както и от урока за упражнение след всяка тема, в който се намират достатъчни като брой и разнообразни като дейности и съдържание задачи. Упражнението по всяка тема може да се вземе в рамките на три учебни часа.

Очакваните резултати, заложи в програмата, се постигат вследствие на това, че всички уроци към един художествен текст са взаимносвързани и са подчинени на водещата тема в интерпретацията. За осъществяването на уроците от голямо значение са логически добре подобрите рубрики, които дават знания, припомнят знания, организират самостоятелното мислене на учениците и прилагането на наученото.

Рубриците в уроците за нови знания са:

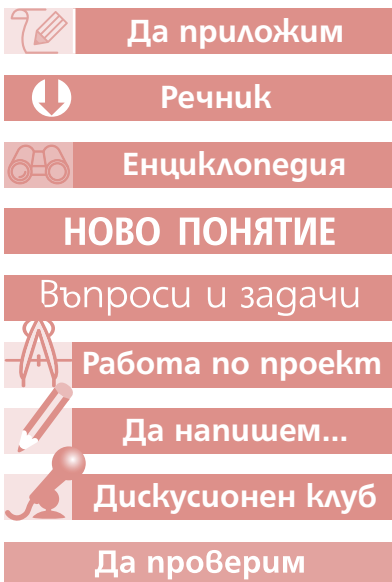
Да припомним

Да прочетем текста

Да разтълкуваме текста

Рубриката **Да проверим** съдържа задачи за входно и за изходно равнище в началото и в края на учебника.

Да прочетем текста насочва учениците към изучавания текст или откъс от него.

Да разтълкуваме текста предлага въпроси и задачи, които осигуряват възможности за различни прочити на текстовете. Към някои по-трудни въпроси има помощни, които съдействат учениците, от една страна, да проникнат по-задълбочено в текста и да постигнат неговото по-пълно осмисляне, от друга страна, да създават цялостен и пълен усетен или писмен отговор. Представя примерни анализи на изучаваните художествени текстове и помага на учениците да отговорят на въпросите.

Да приложим съдържа конкретни задачи, чрез изпълнението на които се формират умения за създаване на усетен и писмен текст, за сравняване и съпоставка, за работа в екип и по проект и гр.

Работа по проект съдържа конкретни задачи за работа по проект (индивидуално или в екип).

Да напишем съдържа примерни теми за създаване на есе по житейски проблем, интерпретиран в една или в няколко художествени творби; или примерни теми за създаване на интерпретативно съчинение по проблем върху една художествена творба или по проблем върху няколко художествени творби.

Дискусионен клуб предлага теми за дискусии, които свързват изучаваните художествени текстове с проблемите в реалния живот и дават възможност да се защити лична позиция.

Енциклопедия дава сведения от различни области на науката и живота, свързани с темите и проблемите от изучаваните художествени текстове.

Ново понятие предлага обяснение на новите понятия от учебната програма.

Речник дава тълкуване на непознати думи или понятия.

Да проверим предлага тестови задачи за проверка, оценка и самооценка на знанията и уменията. Рубриката се появява, както вече беше отбелязано, в началото и в края на учебника. За установяването на равнището на знанията и уменията в началото на учебната година и в края на учебната година се предлагат два варианта на тестови задачи (9 – с предложени отговори, от които верен е само един, и 1 – за създаване на писмен текст).

В урочната система строго определено място имат уроците за начален преговор и за годишен преговор. Те синтезират и свързват всички теми и проблеми в изучените художествени текстове. В тях чрез съпоставки между изучените произведения се извеждат принципни положения и се дават фонови знания.

2. Особенности на електронния вариант на учебника по литература за 12. клас

Учебникът по литература за 12. клас е печатно издание с електронен вариант. Дигиталното съдържание е достъпно чрез код, отпечатан на последната корица.

Електронният вариант на учебника по литература за 12. клас с марката „Булвест 2000“ е предназначен за работа в клас под непосредственото ръководство на учителя и за самостоятелна работа на учениците. Той може да подпомогне преподавателите при подготовката им за провеждане на уроците, да направи груповата работа с учениците в час по-забавна, по-интересна и по-успешна чрез използването на разнообразни електронни продукти, осигуряващи прилагането на съвременни интерактивни методи и техники в учебния процес.

Електронният вариант на учебника по български език за 12. клас включва:

- всички урочни статии от книжното тяло на учебника, достъпни като електронен продукт;
- интерактивни задачи и упражнения към урочните статии с разнообразен формат;
- аудиоматериали, съдържащи изпълнения на изучавани художествени текстове;
- мултимедийни разработки с информация за живота и творчеството на изучаваните автори, както и допълнителна информация;
- графични материали, включващи отделни фотографии и галерии със снимки, онагледяващи изучаваните текстове;
- алгоритми и образци за създаване на ученически текстове;
- линкове към интересни обекти в интернет, които обогатяват задължителното учебно съдържание;
- различни по формат тестови задачи за проверка и оценка на знанията и уменията на учениците.

Електронният учебник по литература за 12. клас дава на учителя следните възможности:

- да преподава предвиденото от програмата учебно съдържание, като активизира различни рецептори на учениците и по този начин да оптимизира възприемането и осмислянето на информацията;
- да актуализира своевременно и в желан обем информация, изучавана в предишни часове;
- да затвърдява знания и умения, при овладяването на които учениците срещат трудности;
- да олекотява осмислянето на учебното съдържание чрез акцентирание на отделни елементи от урока, като използва всички инструменти, които предоставя софтуерният продукт;
- да онагледява учебния материал чрез визуални и звукови средства;
- да въвежда по своя преценка допълнителна информация по всяка тема от включеното в учебниците съдържание;
- да осъществява ефективни междупредметни връзки;
- да повишава качеството на проверката и оценката на знанията и уменията, овладени от учениците, чрез използване на мултимедийно представени задачи с разнообразен формат;
- да поставя индивидуални задачи на всеки ученик, да си разменя бележки и съобщения с учениците и много други активности.

Електронният учебник по литература за 12. клас може да се използва в онлайн (с интернет) режим, а след изтегляне на електронните учебници и ресурсите – и в офлайн (без интернет) режим. Електронната платформа позволява достъп по всяко време от всяко място до учебното съдържание от стационарни (персонални компютри, лаптопи) и различни мобилни устройства (смартфони, планшети) с различни платформи Windows, Android и iOS. Всяка актуализация на учебното съдържание се появява автоматично в библиотеката на потребителя.

Чрез използването на електронния вариант на учебника по литература за 12. клас в обучението се прилагат на практика дидактическите принципи нагледност и активност. Работата с електронния вариант на учебника не трябва да е самоцелна. Необходимо е използването му по време на уроците да се съчетава функционално с традиционните средства на обучение.

3. Специфика на комплекта работни листове по литература за 12. клас

Помагалото е предназначено да организира работата на учениците в часовете по литература и да ги направи по-активни. С него се цели да се помогне на дванайсетокласниците и в самоподготовката им у дома, да им се даде възможност по-задълбочено и пълноценно да усвоят предвиденото в програмата учебно съдържание. Може да бъде използвано успешно и при подготовка за ДЗИ.

Упражненията и задачите в работните листове дават възможност на преподавателите да проверят наученото от учениците под формата на упражнения в час и/или на домашни или контролни упражнения. Чрез тях могат да получат конкретна обратна информация за усвоените знания и умения, както и да преценят развитието на своите ученици, като проследят работата им в помагалото в рамките на срока или на учебната година.

Тъй като във всеки работен лист е предвидено място за изпълнение на задачите, помагалото може да замести тетрадките за работа в клас, за домашна работа, за писмени упражнения и за контролни работи. Комплектът съдържа общо 8 работни листа, от които:

- 4 работни листа, обхващащи всички теми от учебното съдържание на програмата по литература за 12. клас;
- 4 работни листа с тестови задачи в два варианта за проверка и оценка на знанията;
- верните отговори на тестовите задачи;
- примерна скала за превръщане на получените точки от тестовите задачи в цифрова оценка.

Задачите и упражненията във всеки работен лист са разнообразни по съдържание и по начин на изпълнение – попълване на таблици и схеми, формулиране на тема, откриване на верни твърдения, съпоставяне на два, три или повече текста, характеризирани на герои, създаване на теза за дискусия по житейски проблем и на план за публично изказване и т.н.

Задачите и упражненията към всяка тема са разпределени в следните рубрики:

- **Да затвърдим и разширим знанията** включва задачи, с които се затвърдяват и разширяват знания, свързани с теоретични постановки, с конкретни литературни термини и понятия, с художествената специфика на изучаваните текстове.
- **Да разтълкуваме художествения текст** включва задачи за осмисляне на различни аспекти на творбите, за разпознаване на верни и неверни твърдения във връзка с художествените текстове и за редактиране на неверните твърдения.
- **Да приложим наученото** – задачите и упражненията са насочени към практическото прилагане на придобитите знания и умения.
- **Да дискутираме** предлага задачи за участие в дискусии и в публични изказвания по проблеми, интерпретирани в изучаваните художествени текстове.

Предложените тестови задачи са два вида. Първият вид са задачи с четири посочени отговора, от които верен е само един, а вторият – задачи, изискващи от учениците да формулират теза по конкретен проблем. Всяка задача е оценена според трудността ѝ с различен брой точки.

Тестовите са разработени в два варианта и дават възможност за проверка и оценка на знанията, като учениците се разделят на две групи.

Работните листове по литература дават възможност на учениците:

- да усвояват по-успешно и задълбочено знанията и уменията, предвидени от програмата по литература;
- да актуализират стари знания, необходими им при подготовката за различни видове изпитвания;
- да развиват уменията си за създаване на собствени текстове и за решаване на тестови задачи.

С новото помагало учителите могат да организират по-успешно работата в часовете по литература, като предложат на учениците си:

- индивидуални задачи, съобразени с възможностите и интересите на всеки от тях;
- групови упражнения и задачи, развиващи уменията за работа в екип;
- различни по формат тестови задачи за обективно оценяване на знанията и уменията на учениците.

4. Книга за учителя – предназначение и съдържание

Книгата за учителя представя особеностите на обучението по литература в 12. клас, като акцентира върху възрастовите особености и рецептивните възможности на дванайсетокласниците. Тя дава на учителя необходимата информация за съдържанието, структурата и предимствата на учебника, на помагалото „Комплект работни листове по литература за 12. клас“ и на електронния вариант на учебника по литература. Предлага насоки за тяхното рационално използване в различните видове часове през учебната година.

Книгата за учителя включва: учебна програма по български език и литература, компонент литература за 12. клас (общообразователна подготовка), откъс от ДОС, примерно годишно разпределение, методически идеи и указания за реализиране на всички теми, включени в учебника.

РАБОТА С УЧЕБНИКА ПО ЛИТЕРАТУРА ЗА 12. КЛАС НА ИЗДАТЕЛСТВО „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“ С МАРКАТА „БУЛВЕСТ 2000“

Според програмата по български език и литература за компонента литература са предвидени 1,5 часа седмично, от които 0,5 часа за развиване на комуникативните компетентности. Това означава 46,5 часа по литература в рамките на учебната година, от които 15,5 часа са за развиване на комуникативните компетентности.

Препоръчителното процентното разпределение между различните видове уроци в програмата е следното: за нови знания – 38%, за упражнения – 39%, за преговор – 6%, за обобщение – 6%, и за контролни и класни работи – 12%.

В учебника това препоръчително изискване е спазено до голяма степен, като са предложени:

- 12 теми на уроци за нови знания, които трябва да се реализират в рамките на 12 часа;
- 4 теми на уроци за упражнение, които трябва да се реализират в рамките на 12 часа;
- 2 теми за преговор и обобщение, за които са предвидени за 4 часа;
- 2 места в гъва варианта за контролни работи за 2 часа.

От една страна, това процентно разпределение по видове уроци създава впечатление за ограничаване на учителя, особено на учителя по литература, който е склонен към по-разкрепостено мислене. От друга страна обаче, това разпределение е продиктувано от концепцията за обучение, в основата на която стои превръщането на знанията в умения.

По принцип уроците за нови знания се отличават от тези за упражнение по цел. В обучението по литература обаче в съдържателен план те не могат да се различават много, защото взаимно се допълват. И уроците за нови знания, и уроците за упражнение винаги са съобразени с художествените текстове, които се изучават, и се подчиняват на глобалната тема, определена от програмата. Всеки от двата вида уроци е звено в една верига, в която организирано и постепенно се постигат пълнота, задълбоченост и разнообразие. Така според възрастта на учениците и според ограничения им литературен и житейски опит се изясняват художествените текстове. Следва се принципът за единство на научност и достъпност – върви се от простото към сложното.

И уроците за нови знания, и уроците за упражнение са организирани предимно върху беседа с въпроси и задачи, подчинени на една тема, логически обвързани и йерархически подредени по трудност. В този смисъл няма рязка граница между двата вида уроци. Съществената разлика е, че при урока за нови знания учениците се запознават със съдържанието на конкретния художествен текст чрез самостоятелен предварителен прочит въкъщи, особено ако текстът е по-обемен, чрез прочит на учителя/на учениците или чрез изслушване на актьорско изпълнение.

Обикновено първите въпроси от рубриката *Да разтълкуваме текста* водят към проверка на възприетията на учениците. В тази посока е и изясняването на значението на непознатите думи.

Урокът за нови знания е основан върху беседа и обикновено е организиран около следните рубрики и подрубрики:

Авторът

Да прочетем текста

Художествен текст или откъс от него

- **Информация за сюжета на непубликуваните в учебника части на художествените текстове**

- **Речник на непознатите думи**

Да разтълкуваме текста

- **Въпроси и задачи**

- **Жанрът. Художествените особености**

- **Сюжетът и композицията (за епически текстове)**

- **Композицията (за лирически текстове)**

- **Заглавието**

- **Проблемите и конфликтите**

- **Героите**

- **Ценностите, идеите, посланията**

- **Глобалната тема и интерпретацията ѝ в конкретния художествен текст**

Речник (теоретични понятия, непознати и остарели гуми и гр.)

Енциклопедия

Дискусионен клуб

Работа по проект

Да напишем

Тук е мястото да уточним, че рубриките не се следват механично от авторите на учебника, а се прилагат творчески в зависимост от спецификата на художествения текст.

В центъра на уроците за упражнение стоят интерпретацията на предишни знания и прилагането им в различна ситуация. Заедно с това тези уроци трябва да разширят, обогатят и затвърдят знанията и уменията на учениците. По тази причина в тях някои от рубриките носят същите заглавия, като са въведени и съвсем нови рубрики. Всички упражнения са подчинени на съответната глобална тема. Тя е следвана последователно при въпросите, върху които е организиран урокът. Така у учениците се формират знания и умения за целенасочена работа и преди всичко на заложената в програмата интертекстуален подход. Уроците за упражнение са организирани около следния структурен модел:

- **Въпроси и задачи**

- **Да приложим наученото**

- **Дискусионен клуб**

- **Работа по проект**

- **Да напишем**

Преговорните уроци в учебника имат конспективен характер. Като се отговаря на препоръчителното процентно разпределение, уроците за преговор са разположени в началото и в края на учебника.

Първата преговорна тема (за начален преговор) е: „Междутекстови връзки. Темати и произведения“. Целта е да се актуализират знанията и уменията, усвоени в 11. клас, като се акцентира на онези от тях, при които учениците срещат по-големи трудности. Предложените по темата упражнения и задачи са съобразени с теста за установяване на входното равнище на знания и умения.

Втората преговорна тема е за годишен преговор. Работата по нея подготвя учениците да се справят със задачите от теста за установяване на изходното равнище на знания и умения, придобити в часовете по литература в 12. клас.

Уроците за развиване на комуникативните компетентности следват строго наименованието на вида текст и мястото им в *Програмата* – обособени са в отделна част („Създаване на интерпретативно съчинение по проблем върху няколко художествени творби“) в края на учебника. Предложени са достатъчно теми за създаване на есе по житейски проблем, както и за създаване на интерпретативни съчинения по проблем върху една или няколко художествени творби. Предвидени са:

- 2 теми на урок за нови знания, които трябва да се реализират в рамките на 2 часа;
- 10 теми на уроци за упражнение за развиване на комуникативните умения, които трябва да се реализират в рамките на 13,5 часа (вкл. 2 часа за класна работа).

МЕТОДИЧЕСКИ НАСОКИ И РАЗРАБОТКИ НА УРОЦИТЕ, ВКЛЮЧЕНИ В УЧЕБНАТА ПРОГРАМА ПО ЛИТЕРАТУРА ЗА 12. КЛАС

Тема: Междутекстови връзки. Темы и произведения (урок за начален преговор) – 1 час

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Запознаване с информацията от таблиците 2. Отговор на въпросите за преговор 3. Изпълнение на задачите от рубриката „Да приложим“
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>ирония, междутекстовост, комедия, оксиморон, лирическа миниатюра</i>. – Разпознават и определят по основни белези жанра на художествен текст (<i>роман, повест, разказ, комедия, ода, елегия, поема, лирическа миниатюра</i>). – Могат да определят основната тема на изучените в 11. клас художествени текстове, героите, техните роли и характерните им черти, да посочват конфликтите, да осмислят ценностите, които тези текстове утвърждават. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за изучените в 11. клас жанрове и художествени текстове, както и за темите и междутекстовите връзки между произведенията в тях.
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Актуализацията се осъществява, като за всеки клас конкретно се отчита усвоеното от учениците. • Отделя се по-голямо внимание на онези понятия от програмата за 11. клас, които не са усвоени. • Съпоставка на информацията в таблиците – прилики и разлики в интерпретацията на съответната тема в различни произведения.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник, художествени текстове за онагледяване по избор в зависимост от интересите и възможностите на учениците
Допълнителни дейности	Организиране на състезание.
Допълнителни задачи	Състезание за най-пълни и най-много верни отговори на въпросите от заг. 5 и 7 от рубриката „Да приложим“.
Задачи за контрол	Задачи 1 – 8 от рубриката „Да приложим“.

Тема: Установяване на Входното равнище на знанията и уменията на учениците

Вид на урока – контролна работа

В учебника са предложени два варианта на тест, включващи по 10 задачи, от които последната изисква създаване на кратък текст.

Верни отговори на тестовите задачи:

Вариант 1									
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Б	А	В	А	Г	Г	Б	В	Б	<p>Примерен отговор:</p> <p>Откъсът е от Вазовото стихотворение „При Рилския манастир“.</p> <p>Най-големият дар на природата е свободата. Сред величествените ѝ пейзажи човекът сякаш се преобразява и обновява, изпълва се със сила и духовна енергия, с нова емоционална чувствителност и с живот, преоткрива поетическото си вдъхновение. В сърцето на Рила лирическият Аз е далеч от земните страсти и гребнотемиеото на ежедневието. Тук той изживява катарзис („<i>усещам се добър, почти невинен веч</i>“) и сякаш се докосва до вечността. Именно планината е онази висока преграда, която го закриля от „<i>световните злини</i>“ и му дава усещане за сигурност като истински дом. Рилската пустиня е извор на красотата и покой. Сред нейното нетленно съвършенство човекът е свободен да мечтае, да се пренесе в света на духовните преживявания, да разгадае тайните на битието.</p>

Вариант 2									
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
А	В	Г	В	Б	Б	А	Г	Г	<p>Примерен отговор:</p> <p>Откъсът е от Ботевото стихотворение „До моето първо либе“.</p> <p>В тази строфа монологът на лирическият герой превключва в режима на поетическото визионерство, за да ни представи един изключително въздействащ образ на битката за свобода и героическата смърт. Чрез трикратно повтореното наречие за място „там“ се въвежда образът на едно сублимно пространство на подвига и смъртта, надхвърлящо рамките на обичайните категории, с които описваме света. Това лирическо „там“ е изградено от фрагментарни образи, метафорично напрегнати и смислово отворени. На мястото на „плача“, с които са представени страданията на „сиромасите“, идват „<i>виковете</i> страшни и зловни“, бурята отново е тук, но вече не пее, а „<i>кърши клонове</i>“. Монологът е изграден от глаголи в сегашно време и нечленувани съществителни. Създава се един обобщен, почти апокалиптичен комплексен образ, който е трудно да бъде логически обяснен и ситуиран във времето и пространството. Например глаголното време представя тези действия като извършващи се в настоящето, но от историческа гледна точка такава продължаваща битка, в която героят да иска да се включи, няма. Ботев изгражда една обобщена картина, в която употребеното сегашно време не означава настояще, а една продължаваща вечност, подобна на вечността, в която пребивава умиращият юнак в „<i>Хаджи Димитър</i>“. В Ботевото „там“ се сливат славни моменти от миналото (например битките на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа) и надеждата за бъдещата революция, в която Ботевият герой ще намери своето място. Особената лирическа логика на стихотворението съзнателно оставя отворени въпросите къде е това „там“ и кога протичат събитията, към които сърцето на лирическият герой иска да „хвъркне“. Стремелът към това бленувано време-пространство на борбата и подвига накрая се оказва стремеж към смъртта. Именно героическата смърт е онова, за което лирическият герой копнее.</p>

Тема: Любовта. Димчо Дебелянов, „Аз искам да те помня все така“ (урок за нови знания)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Темата за любовта – обща проблематика 2. Стихотворението „Аз искам да те помня все така“ <ul style="list-style-type: none"> – история на текста – заглавие – жанр – композиция и структура 4. Проблеми и конфликти <ul style="list-style-type: none"> – любимата и гушата – любовта и раздялата 5. Идеите, ценностите, посланията <ul style="list-style-type: none"> – светостта на любовта – паметта
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>стихотворение</i>, <i>лирически аз</i>, <i>лирически говорител</i>. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят особеностите на композицията. – Открояват проблемите и конфликтите, формулират ценностите, идеите и посланията на текста. – Коментират художествените особености, разпознават и тълкуват употребата на сравнения, епитети, метафори и символи. – Интерпретират текста в контекста на епохата, в която е възникнал. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за изучавани творби на Димчо Дебелянов и за особеностите на жанра елегия.
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Изясняват се фигуративните аналогии между образа на любимата и представянето на собствената гуша. • Тълкува се начинът, по който предчувствието за раздяла променя любовното чувство. • Анализират се похватите за постигане на художествените внушения. • Коментира се връзката между любовното преживяване и общата философска нагласа в поезията на Дебелянов.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да разтълкуваме текста“ и „Енциклопедия“, работен лист № 1
Допълнителни дейности	Учениците подготвят изложение за жените, вдъхновили Дебелянов за любовната му лирика.
Допълнителни задачи	Подготовка на план за интерпретативно съчинение на тема: „Вяра и неверие в „Аз искам да те помня все така“ на Димчо Дебелянов“.
Задачи за контрол	Задачи към работен лист № 1 (по избор).

Тема: Любовта. Христо Фотев, „Колко си хубава!“ (урок за нови знания)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Христо Фотев – жизнен и творчески път 2. Стихотворението „Колко си хубава!“ <ul style="list-style-type: none"> – история на текста – заглавие – жанр – композиция и структура 4. Проблеми и конфликти <ul style="list-style-type: none"> – красотата на любимата – любовта като върховно себеосъществяване и душевна щедрост 5. Идеите, ценностите, посланията <ul style="list-style-type: none"> – любовта и красотата – мимолетност и вечност – преоткриването – увековечаването на мига
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>стихотворение</i>, <i>лирически Аз</i>, <i>лирически говорител</i>. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят особеностите на композицията. – Открояват проблемите и конфликтите, формулират ценностите, идеите и посланията на текста. – Коментират художествените особености, разпознават и тълкуват употребата на сравнения, епитети, метафори и символи. – Интерпретират текста в контекста на епохата, в която е възникнал. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за изучавани творби на любовна тематика и за книгата „Песен на песните“ от Библията. Актуализират се уменията за тълкуване на художествен текст.
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Паралел между творбата на Фотев и други произведения, в които се възхвалява красотата на любимата. • Проследяват се връзките между красотата, любовта и себераздаването. • Коментира се напрежението между мимолетното и вечното в красотата и любовта. • Анализира се начинът, по който лирическият текст изгражда внушението за „увековечаване“ на мига.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да разтълкуваме текста“, „Работа по проект“ и „Енциклопедия“, както и работен лист № 1
Допълнителни дейности	Работа по проект – откриване на примери за различни метафори и сравнения, използвани от поетите в световната литература, за да изградят внушение за очите и косите на любимия човек.
Допълнителни задачи	Представяне на резултатите от рубриката „Работа по проект“.
Задачи за контрол	Задачи към работен лист № 1 (по избор).

Тема: Любовта. Петя Дубарова, „Посвещение“ (урок за нови знания)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Петя Дубарова – жизнен и творчески път 2. Стихотворението „Посвещение“ <ul style="list-style-type: none"> – история на текста – заглавие – жанр – композиция и структура 4. Проблеми и конфликти <ul style="list-style-type: none"> – нощта и липсващата надежда – копнежът за близост – слънцето и преодоляването на безнадеждността 5. Идеите, ценностите, посланията <ul style="list-style-type: none"> – любовта като спасение – любовта като преодоляване на противоречията – увековечаването на мига
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>стихотворение</i>, <i>лирически аз</i>, <i>лирически говорител</i>. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят особеностите на композицията. – Открояват проблемите и конфликтите, формулират ценностите, идеите и посланията на текста. – Коментират художествените особености, разпознават и тълкуват употребата на сравнения, епитети, метафори и символи. – Илюстрират отговорите си с примери от художествения текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за изучавани творби на любовна тематика. Актуализират се уменията за тълкуване на художествен текст.
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Тълкуване на метафорите и сравненията в текста и функцията им в обвързването на темите за любовта и надеждата. • Тълкува се образът на нощта в творбата като метафоричен израз на психологическо преживяване. • Проследяват се връзките между красотата, любовта и себераздаването. • Коментира се напрежението между реално и въображаемо в творбата. • Анализира се начинът, по който лирическият текст представя любовта като спасение от резигнацията и загубата на надежда.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да разтълкуваме текста“, „Работа по проект“ и „Енциклопедия“, както и работен лист № 1
Допълнителни дейности	Работа по проект – изготвяне на презентация, включваща песни по текстове на Петя Дубарова.
Допълнителни задачи	Създаване на интерпретативно съчинение на тема: „Силата на любовта в „Посвещение“ на Петя Дубарова“.
Задачи за контрол	Задачи към работен лист № 1 (по избор).

Тема: Любовта (урок за упражнение – 3 учебни часа)

<p>План на урока (предвиден за три учебни часа)</p>	<p>1. Определяне на жанровата същност на трите произведения. Осмисляне на спецификата на посланията и интерпретацията на мотива за любовта, произтичащи от жанра</p> <p>2. Съпоставка на интерпретацията на темата за любовта в трите изучавани текста</p> <p>4. Стихотворението „Букви“ на Йордан Ефтимов – тълкуване на модерна интерпретация на темата за любовта в българската литература</p> <p>5. Стихотворението на Луи Арагон „Няма щастлива любов“ – анализ и съпоставка на приликите и разликите в представата за любовта в стихотворението на Арагон и в изучаваните произведения</p> <p>6. Дискусия на тема: „Кого обичаме – човека или своята представа за него?“</p>
<p>Опорни знания и умения, основни понятия</p>	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават жанровите особености на текстовете. – Осмислят темата за любовта в различни творби и контексти. – Могат да коментират художествените особености и въздействието на текстовете. – Формулират идеите, конфликтите, ценностите и посланията им. – Съпоставят текстовете по зададени въпроси и/или цитати.
<p>Актуализиране на знания и умения</p>	<p>Актуализират се знанията за жанровата специфика, мотивите, идеите, образите, ключовите гуми, конфликтите в текстовете.</p>
<p>Съдържателни акценти</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Интерпретират се и се анализират различните прочити на темата за любовта в трите изучавани текста. • Дискутират се разликите в епохата и възгледите на авторите, с които може да се обяснят разликите в интерпретацията на темата за любовта. • Прави се съпоставка между текстовете по аналогия и по контраст, като се интерпретират конкретни образи и тропи. • Темата за разделеността в любовта в „Аз искам да те помня все така“ на Дебелянов и „Вървие ний самотни на светът“ от „Сън за щастие“ на П. П. Славейков. • Съпоставка между посланието на апостол Павел за любовта и нейното интерпретиране в разглежданите текстове. • Коментар на приликите и разликите между мисли за любовта на известни личности и посланията на изучаваните текстове.
<p>Ресурси (основни и допълнителни)</p>	<p>учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да приложим“, „Дискусионен клуб“, работен лист № 1</p>
<p>Допълнителни дейности</p>	<p>Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.</p>
<p>Допълнителни задачи</p>	<p>Избрани задачи от работен лист № 1.</p>
<p>Задачи за контрол</p>	<p>Тест към работен лист № 1.</p>

Тема: Вярата и надеждата. Елин Пелин – „Спасова могила“ (урок за нови знания)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Заглавието, сюжестът, композиционните особености 2. Проблемите и конфликтите в текста 3. Герои и образи 4. Художественото време и художественото пространство 5. Ценностите, идеите, посланията 6. Темата за вярата и надеждата в разказа „Спасова могила“
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>разказ, композиция, метафора, сравнение, символ, библейски контекст</i>. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят особеностите на композицията. – Открояват проблемите и конфликтите, формулират ценностите, идеите и посланията на текста. – Характеризират героите. – Коментират художествените особености, разпознават и тълкуват употребата на сравнения, епитети, метафори и символи. – Интерпретират текста в контекста на епохата, в която е възникнал. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за изучавани творби на Елин Пелин и за основни теми в творчеството му; за <i>повествование</i> и <i>повествовател</i> , за семантиката на имената, за <i>пейзаж</i> , за <i>портретна характеристика на герой</i> , за <i>художествено време, художествено пространство</i> и уменията за интерпретация на повествователен текст.
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Изясняват се непознатите гumi. • Проследява се композицията на произведението. • Коментират се библейските аналогии, художествената образност, идеите, посланията, начините за постигане на въздействие.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да разтълкуваме текста“, „Да приложим“, „Дискусионен клуб“, „Да напишем“, „Работа по проект“, „Речник“, както и работен лист № 2
Допълнителни дейности	По възможност да се посети мястото Спасова могила, описано в разказа.
Допълнителни задачи	Дискусия.
Задачи за контрол	Задачи към работен лист № 2 (по избор).

Тема: Вярата и надеждата. Атанас Далчев – „Молитва“ (урок за нови знания)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Заглавието, композиционните особености 2. Проблемите и конфликтите в текста 3. Героите и образите 4. Ценностите, идеите, посланията 5. Темата за вярата и надеждата в стихотворението „Молитва“
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>поетически текст, композиция, опозиция, рима, поанта</i>. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят особеностите на композицията. – Открояват проблемите и конфликтите, формулират ценностите, идеите и посланията на текста. – Характеризират лирическия говорител и образите в стихотворението. – Коментират художествените особености, разпознават и тълкуват употребата на символни образи, епитети, опозиционната двойка сложност – простота. – Интерпретират текста в контекста на епохата, в която е възникнал. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.

Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за изучавани творби на Далчев и за основни теми в творчеството му; за <i>лирически герой, лирически говорител, художествено време, художествено пространство</i> и уменията за интерпретация на лирически текст.
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Изясняват се непознатите думи (ако има такива за учениците). • Проследява се композицията на произведението. • Коментират се художествената образност, идеите, посланията, начините за постигане на въздействие.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да разтълкуваме текста“, „Речник“, „Енциклопедия“, „Работа по проект“, „Дискусионен клуб“, „Да приложим“, „Да напишем“, както и работен лист № 2
Допълнителни дейности	По възможност да се гледа и коментира документалният очерк „Хора и улици: Къщата на Атанас Далчев“.
Допълнителни задачи	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Задачи за контрол	Задачи към работен лист № 2 (по избор).

Тема: Вярата и надеждата. Никола Вапцаров – „Вяра“ (урок за нови знания)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Заглавието, композиционните особености 2. Проблемите и конфликтите в текста 3. Героите и образите 4. Ценностите, идеите, посланията 5. Темата за вярата и надеждата в стихотворението „Вяра“
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>поетически текст, програмно стихотворение, композиция, утопия, мотив, диалогичност</i>. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят особеностите на композицията. – Открояват проблемите и конфликтите, формулират ценностите, идеите и посланията на текста. – Характеризират лирическият говорител и образите в стихотворението. – Коментират художествените особености, разпознават и тълкуват употребата на символни образи, епитети, метафори, повторения, реторични въпроси, условно наклонение. – Интерпретират текста в контекста на епохата, в която е възникнал. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за изучавани творби на Вапцаров и за основни теми в творчеството му; за <i>лирически герой, лирически говорител, художествено време, художествено пространство</i> и уменията за интерпретация на лирически текст.
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Изясняват се непознатите думи (ако има такива за учениците). • Проследява се композицията на произведението. • Коментират се художествената образност, идеите, посланията, начините за постигане на въздействие.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да разтълкуваме текста“, „Речник“, „Енциклопедия“, „Работа по проект“, „Дискусионен клуб“, „Да приложим“, „Да напишем“, както и работен лист № 2
Допълнителни дейности	По възможност да се посети къщата музей на Вапцаров в Банско.
Допълнителни задачи	Работа по проект „Обществен и културен контекст на Вапцаровата поезия“.
Задачи за контрол	Задачи към работен лист № 2 (по избор).

Тема: Вярата и надеждата (урок за упражнение – 3 часа)

<p>План на урока (предвиден за три учебни часа)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Определяне на жанровата същност на трите произведения. Осмисляне на спецификата на посланията и интерпретацията на мотива за вярата и надеждата, произтичащи от жанра 2. Анализиране на художественото време и на художественото пространство в трите текста 3. Коментар върху чувствата и преживяванията в разказа „Спасова могила“ и в стихотворенията „Молитва“ и „Вяра“ 4. Интерпретация на темата „Вярата и надеждата“ чрез отговори на формулираните в таблицата въпроси 5. Интерпретация на темата „Образност и начини на художествено въздействие“ чрез отговори на формулираните в таблицата въпроси. 6. Съпоставка на текстове по цитати 7. Интерпретация на темата „Вярата, суеверието и грижата за ближния“ чрез отговори на формулираните в таблицата въпроси 8. Интерпретация на темата „Вяра и идеология“ чрез отговори на формулираните в таблицата въпроси 9. Интерпретация на темата „Вярата, надеждата и любовта като екзистенциални опори и спасение“ чрез отговори на формулираните в таблицата въпроси. 10. Дискусионен клуб 11. Създаване на есе по житейски проблем или интерпретативно съчинение по проблем върху няколко художествени творби 12. Представяне на проект
<p>Опорни знания и умения, основни понятия</p>	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават жанровите особености на текстовете. – Осмислят понятията <i>вяра</i> и <i>наdejда</i>. – Могат да коментират художествените особености и въздействието на текстовете. – Формулират идеите, конфликтите, ценностите и посланията им. – Съпоставят текстовете по зададени въпроси и/или цитати.
<p>Актуализиране на знания и умения</p>	<p>Актуализират се знанията за жанровата и родовата специфика, мотивите, идеите, образите, ключовите думи, конфликтите в текстовете.</p>
<p>Съдържателни акценти</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Поставя се акцент върху вярата и надеждата и своеобразната интерпретация на този мотив в различни текстове. • Прави се съпоставка между текстовете по аналогия и по контраст, като се интерпретират въпросите от таблиците. • Дискутират се различни твърдения по темата за вярата и надеждата. • Създават се и се анализират есета по житейски проблем и/или интерпретативни съчинения по проблем върху няколко художествени творби. • Презентира се и се коментира проект по предварително зададена тема.
<p>Ресурси (основни и допълнителни)</p>	<p>учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да приложим“, „Дискусионен клуб“, „Да напишем...“, работен лист № 2</p>
<p>Допълнителни дейности</p>	<p>Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.</p>
<p>Допълнителни задачи</p>	<p>Тест към работен лист № 2.</p>
<p>Задачи за контрол</p>	<p>Тестове към работен лист № 2 (по избор).</p>

Тема: Трудът и творчеството. Елин Пелин, „Ветрената мелница“ (урок за нови знания)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Темата за труда и творчеството – обща проблематика 2. Произведението <ul style="list-style-type: none"> – история на текста – заглавие – жанр – сюжет, композиция, герои 3. Проблеми и конфликти <ul style="list-style-type: none"> – човекът, трудът и природата – творческият труд като „забрава“ – труд, майсторство, творчество 4. Идеите, ценностите, посланията <ul style="list-style-type: none"> – хуморът и творчеството – творчеството като самоценност – свободата да отстояваш себе си – възвисяването над земното
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>разказ, композиция, портретна характеристика на герой</i>. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят особеностите на композицията. – Открояват проблемите и конфликтите, формулират ценностите, идеите и посланията на текста. – Характеризират героите. – Коментират художествените особености, разпознават и тълкуват употребата на сравнения, епитети, метафори и символи. – Интерпретират текста в контекста на епохата, в която е възникнал. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	<p>Актуализират се знанията за изучавани творби на Елин Пелин и за основни теми в творчеството му; за <i>повествование</i> и <i>повествовател</i>, за <i>портретна характеристика на герой</i>, за <i>художествено време, художествено пространство</i> и уменията за интерпретация на повествователен текст.</p>
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Изясняват се непознатите думи. • Проследява се начинът, по който ядро Корчан и Лазар са представени като различни от останалите селяни. • Анализират се съдбата и смисълът на техните плановете и начинания. Проследяват се връзките и преходите между темата за труда и темата за любовта. • Анализира се функцията на природния пейзаж. • Коментират се особеностите на художествената образност, идеите, посланията, начините за постигане на въздействие.
Ресурси (основни и допълнителни)	<p>учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да разтълкуваме текста“, „Да приложим“, „Да напишем“, „Речник“, както и работен лист № 3</p>
Допълнителни дейности	<p>Гледане на филма „Сиромашка радост“.</p>
Допълнителни задачи	<p>Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.</p>
Задачи за контрол	<p>Задачи към работен лист № 3 (по избор).</p>

Тема: Трудът и творчеството. Йордан Йовков, „Песента на колелетата“ (урок за нови знания)

План на урока	<p>1. Произведението</p> <ul style="list-style-type: none"> – история на текста – заглавието – композиция и структура – героите <p>2. Проблеми и конфликти</p> <ul style="list-style-type: none"> – майсторът – трудът, смъртта и смисълът на човешкото съществуване – силата на красотата – Йовковият модел на разказа <p>3. Идеите, ценностите, посланията</p> <ul style="list-style-type: none"> – творчеството и любовта – пътят на прозрението
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>разказ, композиция, портретна характеристика на герой</i>. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят особеностите на композицията. – Открояват проблемите и конфликтите, формулират ценностите, идеите и посланията на текста. – Характеризират героите. – Коментират художествените особености, разпознават и тълкуват употребата на сравнения, епитети, метафори и символи. – Интерпретират текста в контекста на епохата, в която е възникнал. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	<p>Актуализират се знанията за изучавани творби на Йордан Йовков и за основни теми в творчеството му; за <i>повествование</i> и <i>повествовател</i>, за <i>портретна характеристика на герой</i>, за <i>художествено време, художествено пространство</i> и уменията за интерпретация на повествователен текст.</p>
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Изясняват се непознатите гуми. • Коментира се смисловото съдържание на понятията <i>труд, майсторство, изкуство</i>. • Проследяват се композицията на разказа и ролята на събитията във вътрешния свят на Сали Яшар за развитието на действията. • Изяснява се смисловата връзка между труда, любовта и прозрението за висшите ценности в живота. • Анализира се функцията на сюжетната линия с Шакире и Джанар. Извеждат се наблюденията за повествователните особености на Йовковия разказ. • Коментират се особеностите на художествената образност, идеите, посланията, начините за постигане на въздействие.
Ресурси (основни и допълнителни)	<p>учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да разтълкуваме текста“, „Да приложим“, както и работен лист № 3</p>
Допълнителни дейности	<p>Реферат върху главата за Йордан Йовков от книгата на Искра Панова „Иван Вазов. Елин Пелин. Йордан Йовков. Майстори на разказа“.</p>
Допълнителни задачи	<p>Задачи от работен лист № 3.</p>
Задачи за контрол	<p>Задачи към работен лист № 3 (по избор).</p>

Тема: Трудът и творчеството. Виктор Пасков, „Балага за Георг Хених“ (урок за нови знания)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Виктор Пасков – живот и творчество 2. Произведението <ul style="list-style-type: none"> – история на текста – заглавие – героите 3. Проблеми и конфликти <ul style="list-style-type: none"> – бедността – бюфетът и цигулката за Господ – творчеството, самотата, паметта 4. Идеите, ценностите, посланията <ul style="list-style-type: none"> – творчеството и любовта – творчеството като спасение
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>повест, композиция, портретна характеристика на герой</i>. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят особеностите на композицията. – Открояват проблемите и конфликтите, формулират ценностите, идеите и посланията на текста. – Характеризират героите. – Коментират художествените особености, разпознават и тълкуват употребата на сравнения, епитети, метафори и символи. – Интерпретират текста в контекста на епохата, в която е възникнал. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за изучавани творби, засягащи проблема за творчеството и вярата; за <i>повествование</i> и <i>повествовател</i> , за <i>портретна характеристика на герой</i> , за <i>художествено време, художествено пространство</i> и уменията за интерпретация на повествователен текст.
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Изясняват се основните моменти от сюжетното развитие и композицията на повестта. • Коментира са интерпретацията на темата за бедността – материална и духовна. • Анализира се ролята на повествователната позиция, разказването за събития от детството от гледната точка на зрелите години. • Тълкуват се ценностите, чиито носител е Георг Хених. • Чрез съпоставка на образите на бюфета и на цигулката Виола г'аморе се дискутира проблемът за отношението между труда, любовта и творчеството. • Анализират се символите и образите в повестта, свързани с християнската традиция.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да разтълкуваме текста“, „Да приложим“, „Работа по проект“, „Дискусионен клуб“, както и работен лист № 3
Допълнителни дейности	Гледане и обсъждане на филма „Ти, който си на небето“.
Допълнителни задачи	Дискусия по темата от рубриката „Дискусионен клуб“.
Задачи за контрол	Задачи към работен лист № 3 (по избор).

Тема: Трудът и творчеството (урок за упражнение – 3 часа)

<p>План на урока (предвиден за три учебни часа)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Определяне на жанровата същност на трите произведения. Осмисляне на спецификата на посланията и интерпретацията на мотива за труда и творчеството, произтичащи от разликите между културните епохи, в които са създадени 2. Съпоставка на интерпретацията на темата за труда и творчеството в трите изучавани текста 4. Трудът и любовта в „Железният светилник“ (върху приложения откъс от романа) 5. Стихотворението „Посвещение“ на Веселин Ханчев – нови аспекти в интерпретацията на темата за труда и любовта 6. Обсъждане на план за интерпретативно съчинение на тема „Творчеството и любовта в „Песента на колелетата“ и „Балада за Георг Хених“
<p>Опорни знания и умения, основни понятия</p>	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават жанровите особености на текстовете. – Осмислят темата за труда и творчеството в различни творби и контексти. – Могат да коментират художествените особености и въздействието на текстовете. – Формулират идеите, конфликтите, ценностите и посланията им. – Съпоставят текстовете по зададени въпроси и/или цитати.
<p>Актуализиране на знания и умения</p>	<p>Актуализират се знанията за жанровата и родовата специфика, мотивите, идеите, образите, ключовите думи, конфликтите в текстовете.</p>
<p>Съдържателни акценти</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Интерпретират се и се анализират различните „прочити“ на темата за труда и творчеството в трите изучавани текста. • Дискутират се разликите в епохата и възгледите на авторите, с които може да се обяснят разликите в интерпретацията на темата за труда и творчеството. • Прави се съпоставка между текстовете по аналогия и по контраст, като се интерпретират конкретни образи и тропи. • Прави се съпоставка на интерпретацията на темата за постигането на вечността чрез творчеството в „Сърце на сърцата“ на П. П. Славеиков и в „Балада за Георг Хених“.
<p>Ресурси (основни и допълнителни)</p>	<p>учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да приложим“, „Да напишем“, работен лист № 3</p>
<p>Допълнителни дейности</p>	<p>Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.</p>
<p>Допълнителни задачи</p>	<p>Избрани задачи от работен лист № 3.</p>
<p>Задачи за контрол</p>	<p>Тест към работен лист № 3.</p>

Тема: Изборът и раздвоението. Пею Яворов, „Две души“ (урок за нови знания)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Темата за избора и раздвоението – обща проблематика 2. Стихотворението „Две души“ <ul style="list-style-type: none"> – история на текста – заглавие – жанр – композиция и структура 3. Проблеми и конфликти <ul style="list-style-type: none"> – раздвоението при Яворов – човекът между ангела и демона – раздвоеният свят – раздвоението като битка със себе си 4. Идеите, ценностите, посланията <ul style="list-style-type: none"> – тежестта на истината – грамата и величието на съмняващия се човек
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>стихотворение</i>, <i>лирически Аз</i>, <i>лирически говорител</i>. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят особеностите на композицията. – Открояват проблемите и конфликтите, формулират ценностите, идеите и посланията на текста. – Коментират художествените особености, разпознават и тълкуват употребата на сравнения, епитети, метафори и символи. – Интерпретират текста в контекста на епохата, в която е възникнал. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за изучавани творби на Пею Яворов.
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Изяснява се въпросът за характера на раздвоението при Яворов и неговата връзка с естетиката и философията на символизма. • Коментира се романтическият мотив за демона. • Разширява се контекстът на противопоставянето ангел – демон. • Коментира се връзката между раздвоението на Аза и схващането за света като раздвоен между несъвместими полюси. • Търси се осмисляне на проблема за раздвоението и съмнението с оглед на житейския опит на учениците.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да разтълкуваме текста“, „Работа по проект“ и „Енциклопедия“, както и работен лист № 4
Допълнителни дейности	Запознаване с материалите от рубриката „Енциклопедия“. Работа по проект: „Ангелът и демонът в съвременното изкуство“.
Допълнителни задачи	Подготовка на план за интерпретативно съчинение на тема: „Изборът и раздвоението в „Cis toll“ от Пенчо Славейков и в „Две души“ от Яворов.“
Задачи за контрол	Задачи към работен лист № 4 (по избор).

Тема: Изборът и раздвоението. „Потомка“ (урок за нови знания)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Заглавието, посвещението, композиционните особености 2. Проблемите и конфликтите в текста 3. Героите и образите 4. Ценностите, идеите, посланията 5. Темата за избора и раздвоението в стихотворението „Потомка“
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Познават понятията <i>поетически текст, композиция, паратекст, посвещение, метонимия, антитеза, символ, метафора, мотив</i>. – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят особеностите на композицията. – Открояват проблемите и конфликтите, формулират ценностите, идеите и посланията на текста. – Характеризират лирическият говорител и образите в стихотворението. – Коментират художествените особености, разпознават и тълкуват употребата на символни образи, метафори, метонимии, антитези. – Интерпретират текста в контекста на епохата, в която е възникнал. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за <i>лирически герой, лирически говорител, художествено време, художествено пространство</i> и уменията за интерпретация на лирически текст.
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Изясняват се непознатите думи (ако има такива за учениците). • Проследява се композицията на произведението. • Коментират се художествената образност, идеите, посланията, начините за постигане на въздействие.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да разтълкуваме текста“, „Речник“, „Енциклопедия“, „Работа по проект“, „Дискусионен клуб“, „Да приложим“, „Да напишем“, както и работен лист № 4
Допълнителни дейности	По възможност да се гледа и да се коментира документалният очерк „Елисавета Багряна – грандамата на българската литература“.
Допълнителни задачи	Дискусия от рубриката „Дискусионен клуб“.
Задачи за контрол	Задачи към работен лист № 4.

Тема: Изборът и раздвоението. Борис Христов, „Честен кръст“ (урок за нови знания)

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Борис Христов – живот и творчество 2. Поемата „Честен кръст“ <ul style="list-style-type: none"> – история на текста – заглавие – жанр – композиция и структура 3. Проблеми и конфликти <ul style="list-style-type: none"> – изборът – граматичният образ на твореца – кръстът на противоположностите – раздвоението като битка със себе си 4. Идеите, ценностите, посланията <ul style="list-style-type: none"> – автентичното битие – безкомпромисността на таланта – метафората като познание – смъртта като живот
---------------	---

Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават понятията <i>поема</i> , <i>лирически Аз</i> , <i>лирически говорител</i> . – Формулират основната тема на художествения текст. – Определят особеностите на композицията. – Открояват проблемите и конфликтите, формулират ценностите, идеите и посланията на текста. – Коментират художествените особености, разпознават и тълкуват употребата на сравнения, епитети, метафори и символи. – Интерпретират текста в контекста на епохата, в която е възникнал. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за жанра <i>поема</i> . Припомнят се символи и сюжети от евангелския разказ, които имат отношение към „Честен кръст“.
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Изясняват се мястото на Борис Христов в съвременната българска поезия и смисълът на неговия жест на отказ от поезията. • Анализира се композицията на поемата, проследяват се основните тематични линии в нея – мисията на изкуството, неприемането на компромиса, трагизма на опита да се изрази битието чрез Словото. • Равнища на избора пред лирическия говорител – между мълчанието и лъжата, между живота и изкуството, между обществото и природата. • Тълкува се ролята на метафорите в поемата като своеобразно познание. • Разглеждат се различните смислови аспекти на кръста като централен образ в поемата – като символ на страданието и изкуплението, като синтез на противоположностите.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да разтълкуваме текста“, „Дискусионен клуб“ и „Енциклопедия“, както и работен лист № 4
Допълнителни дейности	Дискусия на тема „Помага ли споделянето на огорченията и страданието в интернет?“.
Допълнителни задачи	Подготовка на план за интерпретативно съчинение на тема: „Отношението към миналото в „Потомка“ на Елисавета Багряна и „Честен кръст“ на Борис Христов“.
Задачи за контрол	Задачи към работен лист № 4 (по избор).

Тема: Изборът и раздвоението (урок за упражнение – 3 часа)

План на урока (предвиден за три учебни часа)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Определяне на жанровата същност на трите произведения. Осмисляне на спецификата на посланията и интерпретацията на мотива за избора и раздвоението, произтичащи от разликите между културните епохи, в които са създадени 2. Съпоставка на интерпретацията на темата за избора и раздвоението в трите изучавани текста 4. Съпоставка между „Изворът на Белоногата“, „Потомка“ и „Кукувица“ с оглед на проблема за избора на патриархалната и на модерната жена 5. Стихотворението „Балада“ на Франсоа Виюн – нови аспекти в интерпретацията на проблема за раздвоението 6. Дискусия на тема: „Какво е раздвоението – избор или съдба?“ 7. Обсъждане на план за интерпретативно съчинение на тема: „Изборът между истинско и фалшиво в „Потомка“ на Елисавета Багряна и „Честен кръст“ на Борис Христов“
Опорни знания и умения, основни понятия	Учениците: – Познават жанровите особености на текстовете. – Осмислят темата за избора и раздвоението в различни творби и контексти. – Могат да коментират художествените особености и въздействието на текстовете. – Формулират идеите, конфликтите, ценностите и посланията им. – Съпоставят текстовете по зададени въпроси и/или цитати.

Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за жанровата специфика, мотивите, идеите, образите, ключовите гуми, конфликтите в текстовете.
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Интерпретират се и се анализират различните прочити на темата за избора и раздвоеното в трите изучавани текста. • Дискутират се разликите в епохата и възгледите на авторите, с които могат да се обяснят разликите в интерпретацията на темата за избора и раздвоеното. • Прави се съпоставка между текстовете по аналогия и по контраст, като се интерпретират конкретни образи и тропи. • Дискутира се модерната интерпретация на библейски символи в изучаваните произведения,
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник – работа с рубриците „Въпроси и задачи“, „Да приложим“, „Да напишем“, „Дискусионен клуб“, „Работа по проект“, работен лист № 4
Допълнителни дейности	Работа с ресурсите от електронния вариант на учебника.
Допълнителни задачи	Избрани задачи от работен лист № 4.
Задачи за контрол	Тест към работен лист № 4.

Тема: Годишен преговор (урок за преговор) – 1 час

План на урока	<ol style="list-style-type: none"> 1. Запознаване с информацията от таблиците 2. Отговор на въпросите за преговор 3. Изпълнение на задачите от рубриката „Да приложим“
Опорни знания и умения, основни понятия	<p>Учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Разпознават и определят по основни белези жанра на художествен текст (<i>повест, разказ, лирическо стихотворение</i>). – Разпознават проблемите за <i>любовта, вярата и надеждата, труда и творчеството</i> и <i>избора и раздвоеното</i> и тълкуват тяхната интерпретация в литературни текстове. – Умеят да илюстрират отговорите си с примери от художествен текст.
Актуализиране на знания и умения	Актуализират се знанията за строежа на лирически и прозаически творби. Актуализират се знанията и уменията за анализ на художествени текстове посредством понятия като <i>лирически аз, лирически говорител, разказвач, композиция, гледна точка, жанр</i> .
Съдържателни акценти	<ul style="list-style-type: none"> • Припомнят се и се систематизират основните теми и тяхната интерпретация в изучаваните произведения. • Дискутира се интерпретацията на определена тема от учебната програма в произведение, изучавано във връзка с друга тема.
Ресурси (основни и допълнителни)	учебник, художествени текстове за онагледяване по избор в зависимост от интересите и възможностите на учениците
Задачи за контрол	Тест за изходно равнище.

Тема: Установяване на изходното равнище на знанията и уменията на учениците

Вид на урока – контролна работа

В учебника са предложени два варианта на тест за изходно равнище, включващи по 10 задачи, от които последната изисква създаване на кратък текст.

Верни отговори на тестовите задачи:

Вариант 1									
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Б	Б	В	Б	А	Б	В	В	В	Примерен отговор: Цитатът е от разказа „Песента на колелетата“ на Йордан Йовков. Тези думи са финалното прозрение на Сали Яшар, с което завършва разказът. Героят е преоткрил своето призвание – той е разбрал, че правенето на каруци е най-голямото добро, което може да даде на хората, защото звукът от колелетата поражда радост от очакваното завръщане на любимия човек. Трудът и творчеството изграждат мостове между хората, затова и основното внушение на разказа е, че трудът и любовта са тясно свързани. Любовта е най-висшата ценност в света, защото тя ни дава възможност да открием и проявим доброто в себе си. Страданията и смъртта неизменно ще измъчват човека, но любовта го извисява и му позволява да намери хармонията между себе си и света.

Вариант 2									
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Г	В	А	Г	Г	В	В	Б	Б	Примерен отговор: Цитатът е от повестта „Балада за Георг Хених“ на Виктор Пасков. Това са думи на майстор Георг Хених в кулминацията на повестта, когато неговите бивши ученици започват да му се подиграват, защото е направил цигулка, на каквато днес не свири никой. Георг Хених изразява огорчението си от това, че хората са изгубили способността си да обичат. Любовта на майстора към занаята, на музиканта към цигулката и на цигулката към музиканта са все примери за посвещаване на изкуството и доброто без очакване за материална отплата. Загубата на способността за безкористна обич не просто прави човека егоист – най-страшното е, че човекът е „забравил“ да обича самия себе си, отказал се е от духовната красота в себе си. Загубата на любовта и следването на материални, егоистични цели отнемат хармонията и щастието от човека. Истинската любов не противопоставя Аза на останалите, тя е цялостно отношение към света и хората. Да обичаш истински себе си, означава да обичаш и другите, да подхранваш доброто и любовта.

ИЗИСКВАНИЯ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО УЧЕБНИЯ ПРЕДМЕТ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА КОМПОНЕНТ ЛИТЕРАТУРА

СТЕПЕН НА ОБРАЗОВАНИЕ: **СРЕДНА**

ЕТАП: **ВТОРИ ГИМНАЗИАЛЕН**

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ПРЕДМЕТА В СЪОТВЕТНИЯ ЕТАП

- Придобиване на умения за различаване в художествени творби на интерпретации на общочовешки теми и за тълкуване на тези интерпретации съобразно тяхната специфика
- Развиване на умения за тълкуване на творби съобразно родовите и/или жанровите им характеристики
- Развиване на уменията за създаване на текстове с определена комуникативна цел

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ, ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО (ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ) И ВРЪЗКАТА ИМ С ОТДЕЛНИ КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ

1. Компетентности в областта на българския език
2. Умения за общуване на чужди езици
3. Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите
4. Дигитална компетентност
5. Умения за учене
6. Социални и граждански компетентности
7. Инициативност и предприемчивост
8. Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество
9. Умения за подкрепа на устойчивото развитие, за здравословен начин на живот и спорт

Област на компетентност	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението ученикът:</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
		Социокултурни компетентности	Определя ценности и норми, проблеми и конфликти, заложен в интерпретацията на общочовешки теми в художествени творби, и ги съотнася помежду им.						X	
	Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в художествени творби ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с общочовешки теми, и аргументирано обосновава и защитава собствена позиция по тях.						X		X	
	Свързва изучените творби от българската литература с имената на техните автори, с жанровете, с героите, със сюжетите, с мотивите и с основните им теми.						X		X	
	Идентифицира и оценява в художествени творби специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с общочовешка тема.						X		X	
	Намира, подбира, извлича и обработва съобразно няколко критерия информация от различни източници, за да изпълни самостоятелно конкретна задача – творческа, интерактивна или по изследователски проект.	X	X		X	X	X		X	

Област на компетентност	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението ученикът:</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
		Литературни компетентности	Различава в художествени творби интерпретации на общочовешки теми и тълкува тези интерпретации съобразно тяхната специфика.		X				X	
Разпознава жанрове на литературата.									X	
Тълкува художествени творби съобразно жанровете и/или родовете им характеристики.									X	
Разпознава литературни похвати, тропи и фигури и обяснява значението им за специфични интерпретации на общочовешка тема в художествени творби.	X							X		X
Съпоставя интерпретации на една и съща общочовешка тема в художествени творби и конструира връзки между творбите.			X					X		X
Комуникативни компетентности	Създава с определена комуникативна цел: <ul style="list-style-type: none"> есе по житейски проблем, интерпретиран в една или в няколко художествени творби; интерпретативно съчинение по проблем върху една или върху няколко художествени творби. 	X	X		X	X	X		X	
	Спазва книжовните езикови норми.	X			X					
	Анализира и критично оценява свои и чужди текстове според осъществяването на комуникативните им цели.	X			X	X	X			

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА 12. КЛАС

КОМПОНЕНТ ЛИТЕРАТУРА

(ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по литература в XII клас е насочено към прогължаване на диференцирането и систематизирането на овладените знания и придобитите умения в XI клас чрез практическото им приложение върху литературни творби, в които като основни се открояват общочовешките теми за любовта, вярата и надеждата, труда и творчеството, избора и раздвоението, ангажирани творческите търсения и въображението на човека през вековете, към развиване и диференциация на уменията за тълкуване на литературен текст (съчетаващо обяснение на структурни елементи и изказване на разбран смисъл на текста) съобразно естетическите, тематично-проблемните и жанровите му характеристики и към изграждането на комуникативните компетентности на учениците.

Очакваните резултати в областта на социокултурните компетентности са свързани с диференцирането на ценностния и проблемния контекст, в който различни като естетическа концепция текстове полагат и интерпретират общочовешки теми, и със съотнасянето на естетически оценъчни гледни точки с индивидуалния опит на учениците, а също и с познаването на отношенията автор – текст – читател и с умението за оценяване на начини на въздействие на текст.

Очакваните резултати в областта на литературните компетентности са свързани с уменията за тълкуване на различни като тематичен, ценностен, проблемен и жанров избор текстове и с овладяването на знания и умения, свързани с изразните средства на езика. Литературните компетентности се изграждат на базата на посочените в програмата творби и на други тематично близки текстове по избор на учителя, включително и от съвременната българска литература.

Очакваните резултати в областта на комуникативните компетентности са свързани с уменията за създаване на интерпретативно съчинение, с интерактивните умения на ученика за културно изразяване и творчество, с развиване на неговите изследователски умения и творческо въображение.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ
СОЦИОКУЛТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p>Определя ценности и норми, проблеми и конфликти, заложи в интерпретацията на общочовешки теми (<i>любовта, вярата и надеждата, труда и творчеството, избора и раздвоението</i>) в различни текстове, и ги съотнася помежду им.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в художествени творби ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с общочовешки теми (<i>любовта, вярата и надеждата, труда и творчеството, избора и раздвоението</i>), и аргументирано обосновава и защитава собствена позиция по тях.</p> <p>Свързва изучените творби от българската литература с имената на техните автори, с жанровете, с героите, със сюжетите, с мотивите и с основните им теми.</p> <p>Идентифицира и оценява в художествени творби специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с общочовешка тема (<i>любовта, вярата и надеждата, труда и творчеството, избора и раздвоението</i>).</p> <p>Намира, подбира, извлича и обработва съобразно няколко критерия информация от различни източници, за да изпълни самостоятелно конкретна задача – творческа, интерактивна или по изследователски проект.</p>

ЛИТЕРАТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p>Различава в художествени творби интерпретации на общочовешки теми (<i>любовта, вярата и надеждата, труда и творчеството, избора и раздвоението</i>) и тълкува тези интерпретации съобразно тяхната специфика.</p> <p>Разпознава жанровете на литературата.</p> <p>Тълкува художествени творби съобразно жанровете и/или родовете им характеристики.</p> <p>Разпознава литературни похвати, тропи и фигури и обяснява значението им за специфични интерпретации на общочовешка тема в художествени творби.</p> <p>Съпоставя интерпретации на една и съща общочовешка тема в художествени творби и конструира връзки между творбите.</p>
КОМУНИКАТИВНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p>Създава интерпретативно съчинение по проблем върху една или няколко художествени творби. Спазва книжовните езикови норми.</p> <p>Анализира и критично оценява свои и чужди текстове според осъществяването на комуникативните им цели.</p>

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
<p>I. Любовта</p> <p>I.1. „Аз искам да те помня все така“ (Д. Дебелянов)</p> <p>I.2. „Колко си хубава!“ (Хр. Фомев)</p>	<p>Разпознава жанрови характеристики на елегията, проявени в „Аз искам да те помня все така“.</p> <p>Тълкува „Аз искам да те помня все така“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за любовта в нея.</p> <p>Описва структурирано отношенията между елегичния жанр и естетически специфичната интерпретация на темата за любовта в „Аз искам да те помня все така“.</p> <p>Идентифицира и оценява в „Аз искам да те помня все така“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с <i>любовта</i>.</p> <p>Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „Колко си хубава!“.</p> <p>Тълкува „Колко си хубава!“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за любовта в нея.</p> <p>Описва структурирано отношенията между лирическите характеристики на „Колко си хубава!“ и естетически специфичната интерпретация на темата за любовта в творбата.</p> <p>Идентифицира и оценява в „Колко си хубава!“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с <i>любовта</i>.</p>	
<p>I.3. „Посвещение“ (П. Дубарова)</p>	<p>Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „Посвещение“.</p> <p>Тълкува „Посвещение“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за любовта в нея.</p> <p>Описва структурирано отношенията между лирическите характеристики на „Посвещение“ и естетически специфичната интерпретация на темата за любовта в творбата.</p> <p>Идентифицира метафори и символи в „Посвещение“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за любовта.</p> <p>Идентифицира и оценява в „Посвещение“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с <i>любовта</i>.</p>	

	<p>Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата. Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невключена в учебното съдържание.</p>	
<p>II. Вярата и надеждата II.1. „Спасова могила“ (Елин Пелин)</p>	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за вярата и надеждата в „Спасова могила“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата.</p> <p>Разпознава жанрови характеристики на разказа, проявени в „Спасова могила“.</p> <p>Тълкува „Спасова могила“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за вярата и надеждата в нея.</p> <p>Идентифицира сравнения и метафори в „Спасова могила“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за вярата и надеждата в творбата.</p> <p>Описва структурирано отношенията между жанра на разказа и естетически специфичната интерпретация на темата за вярата и надеждата в „Спасова могила“.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в „Спасова могила“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с <i>вярата и надеждата</i>, аргументирано обосновава и защитава позицията по тях.</p> <p>Намира, подбира, извлича и обработва съобразно няколко критерия информация от различни източници, за да изпълни самостоятелно конкретна интерактивна задача, свързана с организиране и провеждане на дебат за <i>вярата</i>.</p>	
<p>II.2. „Молитва“ (А. Далчев)</p>	<p>Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „Молитва“.</p> <p>Тълкува „Молитва“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за вярата и надеждата в нея.</p> <p>Описва структурирано отношенията между лирическите характеристики на „Молитва“ и естетически специфичната интерпретация на темата за вярата и надеждата в творбата.</p> <p>Идентифицира и оценява в „Молитва“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с <i>вярата и надеждата</i>.</p>	
<p>II.3. „Вяра“ (Н. Вапцаров)</p>	<p>Разпознава родови характеристики на лириката, проявени във „Вяра“.</p> <p>Тълкува „Вяра“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за вярата и надеждата в нея.</p> <p>Описва структурирано отношенията между лирическите характеристики на „Вяра“ и естетически специфичната интерпретация на темата за вярата и надеждата в творбата.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани във „Вяра“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с <i>вярата и надеждата</i>, аргументирано обосновава и защитава позицията по тях.</p>	
	<p>Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата.</p> <p>Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невключена в учебното съдържание.</p>	

<p>III. Трудът и творчеството III.1. „Ветрената мелница“ (Елин Пелин)</p>	<p>Разпознава жанрови характеристики на разказа, проявени във „Ветрената мелница“. Тълкува „Ветрената мелница“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за труда и творчеството в нея.</p> <p>Описва структурирано отношенията между жанра на разказа и естетически специфичната интерпретация на темата за труда и творчеството във „Ветрената мелница“.</p> <p>Идентифицира персонажната система, сравнения и метафори във „Ветрената мелница“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за труда и творчеството в творбата.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани във „Ветрената мелница“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с <i>труда и творчеството</i>, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях.</p>	
<p>III.2. „Песента на колелетата“ (Й. Йовков)</p>	<p>Разпознава жанрови характеристики на разказа, проявени в „Песента на колелетата“. Тълкува „Песента на колелетата“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за труда и творчеството в нея.</p> <p>Идентифицира персонажната система и метафори в „Песента на колелетата“ и обяснява значението им в контекста на естетически специфичната интерпретация на темата за труда и творчеството в творбата.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в „Песента на колелетата“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с <i>труда и творчеството</i>, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях.</p>	
<p>III.3. „Балада за Георг Хених“ (В. Пасков)</p>	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за труда и творчеството в „Балада за Георг Хених“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата.</p> <p>Разпознава родови характеристики на епоса, проявени в „Балада за Георг Хених“.</p> <p>Тълкува „Балада за Георг Хених“ съобразно естетически специфичната интерпретация на темата за труда и творчеството в нея.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в „Балада за Георг Хених“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с <i>труда и творчеството</i>, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях.</p> <p>Намира, подбира, извлича и обработва съобразно няколко критерия информация от различни източници, за да изпълни самостоятелно конкретна творческа задача, свързана с филма „Ти, който си на небето“.</p>	
	<p>Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата.</p> <p>Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невключена в учебното съдържание.</p>	

<p>IV. Изборът и раздвоението IV.1. „Две души“ (П. Яворов)</p>	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за избора и раздвоението в „Две души“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата.</p> <p>Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „Две души“.</p> <p>Тълкува „Две души“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за избора и раздвоението в нея.</p> <p>Идентифицира метафори в „Две души“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за избора и раздвоението в творбата.</p> <p>Идентифицира и оценява в „Две души“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с <i>избора и раздвоението</i>.</p>	
<p>IV.2. „Потомка“ (Ел. Багряна)</p>	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за избора и раздвоението в „Потомка“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата.</p> <p>Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „Потомка“.</p> <p>Тълкува „Потомка“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за избора и раздвоението в нея.</p> <p>Описва структурирано отношенията между лирическите характеристики на „Потомка“ и естетически специфичната интерпретация на темата за избора и раздвоението в творбата.</p> <p>Идентифицира и оценява в „Потомка“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с <i>избора и раздвоението</i>.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в „Потомка“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с <i>избора и раздвоението</i>, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях.</p>	
<p>IV.3. „Честен кръст“ (Б. Христов)</p>	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за избора и раздвоението в „Честен кръст“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата.</p> <p>Разпознава жанрови характеристики на поемата, проявени в „Честен кръст“.</p> <p>Тълкува „Честен кръст“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за избора и раздвоението в нея.</p> <p>Идентифицира метафори и символи в „Честен кръст“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за избора и раздвоението в творбата.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в „Честен кръст“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с <i>избора и раздвоението</i>, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях.</p> <p>Намира, подбира, извлича и обработва съобразно няколко критерия информация от различни източници, за да изпълни самостоятелно изследователски проект, свързан с „Честен кръст“.</p>	
	<p>Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата.</p> <p>Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невключена в учебното съдържание.</p>	

В часовете за развиване на комуникативните компетентности в компонента **ЛИТЕРАТУРА** се предвиждат 15,5 часа върху следните теми:

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Интерпретативно съчинение по проблем върху няколко художествени творби	Познава особеностите на интерпретативното съчинение. Създава интерпретативно съчинение по проблем върху една или няколко художествени творби. Спазва книжовните езикови норми. Анализира и критично оценява свои и чужди интерпретативни съчинения по проблем върху няколко художествени творби.	

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет **БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА** в XII клас е 93 часа – 46,5 часа за български език (от които 15,5 часа за развиване на комуникативните компетентности) и 46,5 часа за литература (от които 15,5 часа за развиване на комуникативните компетентности).

Седмичният брой часове за изучаване на учебния предмет **БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА** в XII клас е 3 часа – 1,5 часа за български език (от които 0,5 часа за развиване на комуникативните компетентности) и 1,5 часа за литература (от които 0,5 часа за развиване на комуникативните компетентности).

Препоръчително разпределение на часовете в компонента **ЛИТЕРАТУРА**:

За нови знания	38%
За упражнения	39%
За преговор	6%
За обобщение	6%
За контролни и за класни работи	12%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна и на годишна оценка:

Текущи оценки от устни и от писмени изпитвания	60%
Оценки от контролни и от класни работи	20%
Оценки от групи участия (работа в часовете, изпълнение на домашни работи, работа по групи и др.)	20%

**ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ,
КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ**

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
Компетентности в областта на българския език	Създаване на писмени и устни текстове, съобразени с книжовните езикови норми. Извличане и обработване на информация от текстове в съответствие с книжовните езикови норми.
Умения за общуване на чужди езици	Превод от и/или на чужд език на (откъси от) литературни текстове, интерпретиращи темите за <i>любовта, вярата и надеждата, труда и творчеството, избора и раздвоенieto</i> . Съпоставяне на изучените в часовете по литература текстове с текстове, изучени в часовете по чужд език, въз основа на обща принадлежност към естетическо направление или жанр.
Дигитална компетентност	Използване на книги от електронни библиотеки и на групи електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна интерактивна, творческа и/или по изследователски проект задача. Използване на мултимедия за представяне на продукти от изпълнение на конкретна интерактивна, творческа и/или по изследователски проект задача.
Умения за учене	Самонаблюдаване и наблюдаване на съучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на гудактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.
Социални и граждански компетентности	Съпоставяне и различаване на литературни и исторически повествования за всекидневния живот. Съпоставяне и различаване на историческите и литературните интерпретации на общочовешки теми.
Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество	Изразяване на впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици – вербален, визуален (в т.ч. и изобразителен), музикален. Избиране на готови или изработване на оригинални визуални и/или музикални илюстрации към текст.

ПРИМЕРНО ГОДИШНО ТЕМАТИЧНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ПО ЛИТЕРАТУРА ЗА 12. КЛАС

31 учебни седмици
46,5 учебни часа, от които 15,5 часа за развиване на комуникативни умения

Съкращения: НЗ – нови знания; У – упражнение;
ПР – преговор и обобщение; КР – контролна работа

Урок номер/месец	Тема на урочна единица	Виг на урока	Очаквани резултати от обучението	Методи за работа	Бележки/коментари
ПЪРВИ УЧЕБЕН СРОК					
1./IX	Междутекстови връзки. Темы и произведения (урок за начален преговор)	ПР	Актуализиране на знания и умения, придобити в 11. клас	Беседа Анализ Работа с учебника Работа с работните листове Работа с ресурсите от електронния вариант	
2./IX	Установяване на входното равнище на знанията и уменията на учениците	КР	Установяване на входното равнище на знания и умения, придобити до 12. клас	Тест	
3./IX	I. ЛЮБОВТА Димчо Дебелянов, „Аз искам да те помня все така“	НЗ	Разпознава жанрови характеристики на елегията, проявени в „Аз искам да те помня все така“. Тълкува „Аз искам да те помня все така“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за любовта в нея. Описва структурирано отношенията между елегичния жанр и естетически специфичната интерпретация на темата за любовта в „Аз искам да те помня все така“. Идентифицира и оценява в „Аз искам да те помня все така“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с любовта.	Беседа Анализ Работа с учебника Работа с работните листове Работа с ресурсите от електронния вариант	

Урок номер/месец	Тема на урочна единица	Виг на урока	Очаквани резултати от обучението	Методи за работа	Бележки/коментари
4./X	Интерпретативно съчинение по проблем върху няколко художествени творби	НЗ	Познава особеностите на интерпретативното съчинение. Създава интерпретативно съчинение по проблем върху една или няколко художествени творби. Спазва книжовните езикови норми. Анализира и критично оценява свои и чужди интерпретативни съчинения по проблем върху няколко художествени творби.	Бесега Работа с учебника	
5./X	Христо Фотев, „Колко си хубава!“	НЗ	Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „Колко си хубава!“. Тълкува „Колко си хубава!“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за любовта в нея. Описва структурирано отношенията между лирическите характеристики на „Колко си хубава!“ и естетически специфичната интерпретация на темата за любовта в творбата. Идентифицира и оценява в „Колко си хубава!“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с любовта.	Бесега Анализ Работа с учебника Работа с работните листове Работа с ресурсите от електронния вариант	
6./X	Създаване на интерпретативно съчинение по проблем върху няколко художествени творби	У	Познава особеностите на интерпретативното съчинение. Създава интерпретативно съчинение по проблем върху една или няколко художествени творби. Спазва книжовните езикови норми. Анализира и критично оценява свои и чужди интерпретативни съчинения по проблем върху няколко художествени творби.	Самостоятелна работа Анализ Редактиране	
7./X	Петя Дубарова, „Посвещение“	НЗ	Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „Посвещение“. Тълкува „Посвещение“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за любовта в нея. Описва структурирано отношенията между лирическите характеристики на „Посвещение“ и естетически специфичната интерпретация на темата за любовта в творбата. Идентифицира метафори и символи в „Посвещение“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за любовта. Идентифицира и оценява в „Посвещение“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с любовта.	Бесега Анализ Работа с учебника Работа с работните листове Работа с ресурсите от електронния вариант	

Урок номер/месец	Тема на урочна единица	Виг на урока	Очаквани резултати от обучението	Методи за работа	Бележки/коментари
8./X	Създаване на интерпретативно съчинение по проблем върху една художествена творба: „Силата на любовта в „Посвещение“ на Петя Дубарова“	У	Познава особеностите на интерпретативното съчинение. Създава интерпретативно съчинение по проблем върху една или няколко художествени творби. Спазва книжовните езикови норми. Анализира и критично оценява свои и чужди интерпретативни съчинения по проблем върху няколко художествени творби.	Самостоятелна работа Анализ Редактиране	
9./X	Любовта (упражнение)	У	Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата. Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невяклучена в учебното съдържание.	Беседа Анализ Работа с учебника Съпоставка Дискусия Беседа Анализ Работа с учебника Работа с работните листове Работа с ресурсите от електронния вариант	
10./XI	Любовта (упражнение)	У	Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата. Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невяклучена в учебното съдържание.	Анализ Съпоставка Работа с допълнителни художествени текстове Самостоятелна работа Дискусия Работа по проект	
11./XI	Любовта (упражнение)	У	Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата. Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невяклучена в учебното съдържание.	Анализ Съпоставка Работа с допълнителни художествени текстове Самостоятелна работа Дискусия Работа по проект	
12./XI	Създаване на есе по житейски проблем на тема: „Ако нямам любов, нищо не съм“	У	Създава писмени и устни текстове, съобразени с книжовните езикови норми.	Самостоятелна работа Анализ Редактиране	

Урок номер/месец	Тема на урочна единица	Виг на урока	Очаквани резултати от обучението	Методи за работа	Бележки/коментари
13./XI	II. ВЯРАТА И НАДЕЖДАТА Елин Пелин, „Спасова могила“	НЗ	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за вярата и надеждата в „Спасова могила“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата.</p> <p>Разпознава жанрови характеристики на разказа, проявени в „Спасова могила“.</p> <p>Тълкува „Спасова могила“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за вярата и надеждата в нея.</p> <p>Идентифицира сравнения и метафори в „Спасова могила“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за вярата и надеждата в творбата.</p> <p>Описва структурирано отношенията между жанра на разказа и естетически специфичната интерпретация на темата за вярата и надеждата в „Спасова могила“.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в „Спасова могила“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с вярата и надеждата, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях.</p> <p>Намира, подбира, извлича и обработва съобразно няколко критерия информация от различни източници, за да изпълни самостоятелно конкретна интерактивна задача, свързан с организиране и провеждане на дебат за вярата.</p>	<p>Беседа</p> <p>Анализ</p> <p>Работа с учебника</p> <p>Работа с работните листове</p> <p>Работа с ресурсите от електронния вариант</p>	
14./XI	Създаване на есе или интерпретативно съчинение на тема: „Вяра, надежда, съмнение и спасение в Елин-Пелиновия разказ „Спасова могила“	У	<p>Познава особеностите на интерпретативното съчинение.</p> <p>Създава интерпретативно съчинение по проблем върху една или няколко художествени творби.</p> <p>Спазва книжовните езикови норми.</p> <p>Анализира и критично оценява свои и чужди интерпретативни съчинения по проблем върху няколко художествени творби.</p>	<p>Самостоятелна работа</p> <p>Анализ</p> <p>Редактиране</p>	

Урок номер/месец	Тема на урочна единица	Виг на урока	Очаквани резултати от обучението	Методи за работа	Бележки/коментари
15./XI	Атанас Далчев, „Молитва“	НЗ	Разпознава рогови характеристики на лириката, проявени в „Молитва“. Тълкува „Молитва“ съобразно роговите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за вярата и надеждата в нея. Описва структурирано отношенията между лирическите характеристики на „Молитва“ и естетически специфичната интерпретация на темата за вярата и надеждата в творбата. Идентифицира и оценява в „Молитва“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с вярата и надеждата.	Беседа Анализ Работа с учебника Работа с работните листове Беседа Анализ Работа с учебника Работа с работните листове Работа с ресурсите от електронния вариант	
16./XII	Създаване на интерпретативно съчинение върху стихотворението „Молитва“ от Атанас Далчев на тема: „Съмнение и спасение“	У	Познава особеностите на интерпретативното съчинение. Създава интерпретативно съчинение по проблем върху една или няколко художествени творби. Спазва книжовните езикови норми. Анализира и критично оценява свои и чужди интерпретативни съчинения по проблем върху няколко художествени творби.	Самостоятелна работа Анализ Редактиране	
17./XII	Никола Вапцаров, „Вяра“	НЗ	Разпознава рогови характеристики на лириката, проявени във „Вяра“. Тълкува „Вяра“ съобразно роговите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за вярата и надеждата в нея. Описва структурирано отношенията между лирическите характеристики на „Вяра“ и естетически специфичната интерпретация на темата за вярата и надеждата в творбата. Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани във „Вяра“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с вярата и надеждата, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях.	Беседа Анализ Работа с учебника Работа с работните листове Дискусия	
18./XII	Създаване на теза и план за аргументация за есе по житейски проблем на тема: „Съмнения и вяра“	У	Познава особеностите на интерпретативното съчинение. Създава интерпретативно съчинение по проблем върху една или няколко художествени творби. Спазва книжовните езикови норми. Анализира и критично оценява свои и чужди интерпретативни съчинения по проблем върху няколко художествени творби.	Самостоятелна работа Анализ Редактиране	

Урок номер/месец	Тема на урочна единица	Виг на урока	Очаквани резултати от обучението	Методу за работа	Бележки/коментари
19./XII	Вярата и надеждата (упражнение)	У	Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата. Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невключена в учебното съдържание.	Анализ Съпоставка Работа с допълнителни художествени текстове Самостоятелна работа Дискусия Работа по проект Беседа Анализ Работа с учебника Работа с работните листове Работа с ресурсите от електронния вариант	
20./XII	Вярата и надеждата (упражнение)	У	Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата. Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невключена в учебното съдържание.	Анализ Съпоставка Работа с допълнителни художествени текстове Самостоятелна работа Дискусия Работа по проект	
21./I	Вярата и надеждата (упражнение)	У	Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата. Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невключена в учебното съдържание.	Анализ Съпоставка Работа с допълнителни художествени текстове Самостоятелна работа Дискусия Работа по проект	
22./I	Класна работа	КР	Установяване на равнището на знания и умения, придобити през първия учебен срок в 12. клас	Самостоятелна работа	
23./I	Класна работа	КР	Установяване на равнището на знания и умения, придобити през първия учебен срок в 12. клас	Самостоятелна работа	

Урок номер/месец	Тема на урочна единица	Виг на урока	Очаквани резултати от обучението	Методи за работа	Бележки/коментари
24./I	III. ТРУДЪТ И ТВОРЧЕСТВОТО Елин Пелин, „Ветрената мелница“	НЗ	<p>Разпознава жанрови характеристики на разказа, проявени във „Ветрената мелница“.</p> <p>Тълкува „Ветрената мелница“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за труда и творчеството в нея.</p> <p>Описва структурирано отношенията между жанра на разказа и естетически специфичната интерпретация на темата за труда и творчеството във „Ветрената мелница“.</p> <p>Идентифицира персонажната система, сравнения и метафори във „Ветрената мелница“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за труда и творчеството в творбата.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани във „Ветрената мелница“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с труда и творчеството, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях.</p>	<p>Беседа</p> <p>Анализ</p> <p>Работа с учебника</p> <p>Работа с работните листове</p> <p>Работа с ресурсите от електронния вариант</p>	
25./I	Йордан Йовков, „Песента на колелетата“	НЗ	<p>Разпознава жанрови характеристики на разказа, проявени в „Песента на колелетата“.</p> <p>Тълкува „Песента на колелетата“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за труда и творчеството в нея.</p> <p>Идентифицира персонажната система и метафори в „Песента на колелетата“ и обяснява значението им в контекста на естетически специфичната интерпретация на темата за труда и творчеството в творбата.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в „Песента на колелетата“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с труда и творчеството, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях.</p>	<p>Беседа</p> <p>Анализ</p> <p>Работа с учебника</p> <p>Работа с работните листове</p> <p>Работа с ресурсите от електронния вариант</p>	

Урок номер/ месец	Тема на урочна единица	Виг на урока	Очаквани резултати от обучението	Методи за работа	Бележки/ коментари
26./I	Създаване на интерпретативно съчинение по проблем върху няколко художествени творби на тема: „Трудът, творчеството и любовта („Ветрената мелница“ от Елин Пелин, „Песента на колелетата“ от Йовков)“ (или друга тема)	У	Познава особеностите на интерпретативното съчинение. Създава интерпретативно съчинение по проблем върху една или няколко художествени творби. Спазва книжовните езикови норми. Анализира и критично оценява свои и чужди интерпретативни съчинения по проблем върху няколко художествени творби.	Самостоятелна работа Анализ Редактиране	
ВТОРИ УЧЕБЕН СРОК					
27./II	36. Виктор Пасков, „Балада за Георг Хених“	НЗ	Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за труда и творчеството в „Балада за Георг Хених“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата. Разпознава родови характеристики на епоса, проявени в „Балада за Георг Хених“. Тълкува „Балада за Георг Хених“ съобразно естетически специфичната интерпретация на темата за труда и творчеството в нея. Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в „Балада за Георг Хених“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с труда и творчеството, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях. Намира, подбира, извлича и обработва съобразно няколко критерия информация от различни източници, за да изпълни самостоятелно конкретна творческа задача, свързана с филма „Ти, който си на небето“.	Беседа Анализ Работа с учебника Работа с работните листове Работа с ресурсите от електронния вариант	
28./II	Създаване на есе по житейски проблем на тема: „Нещата, които създаваме с любов“	У	Създава писмени и устни текстове, съобразени с книжовните езикови норми.	Самостоятелна работа Анализ Редактиране	

Урок номер/ месец	Тема на урочна единица	Виг на урока	Очаквани резултати от обучението	Методи за работа	Бележки/ коментари
29./II	Трудът и творчеството (упражнение)	У	Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата. Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невключена в учебното съдържание.	Анализ Съпоставка Работа с допълнителни художествени текстове Самостоятелна работа Дискусия Работа по проект	
30./II	Трудът и творчеството (упражнение)	У	Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата. Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невключена в учебното съдържание.	Анализ Съпоставка Работа с допълнителни художествени текстове Самостоятелна работа Дискусия Работа по проект Работа с ресурсите от електронния вариант	
31./ II	Трудът и творчеството (упражнение)	У	Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата. Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невключена в учебното съдържание.	Анализ Съпоставка Работа с допълнителни художествени текстове Самостоятелна работа Дискусия Работа по проект	
32./II	Създаване на интерпретативно съчинение на тема: „Творчеството и любовта в „Песента на козелетата“ и „Балада за Георг Хених“ (или друга тема)	У	Познава особеностите на интерпретативното съчинение. Създава интерпретативно съчинение по проблем върху една или няколко художествени творби. Спазва книжовните езикови норми. Анализира и критично оценява свои и чужди интерпретативни съчинения по проблем върху няколко художествени творби.	Самостоятелна работа Анализ Редактиране	

Урок номер/месец	Тема на урочна единица	Виг на урока	Очаквани резултати от обучението	Методи за работа	Бележки/коментари
33./III	IV. ИЗБОРЪТ И РАЗДВОЕНИЕТО Пею Яворов, „Две души“	НЗ	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за избора и раздвоението в „Две души“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата.</p> <p>Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „Две души“.</p> <p>Тълкува „Две души“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за избора и раздвоението в нея.</p> <p>Идентифицира метафори в „Две души“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за избора и раздвоението в творбата.</p> <p>Идентифицира и оценява в „Две души“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с избора и раздвоението.</p>	<p>Беседа</p> <p>Анализ</p> <p>Работа с учебника</p> <p>Работа с работните листове</p> <p>Работа с ресурсите в електронния вариант</p>	
34./III	Създаване на интерпретативно съчинение по проблем върху няколко художествени творби на тема: „Изборът и раздвоението в „Сis moll“ от Пенчо Славейков и в „Две души“ от Яворов“ (или друга тема)	У	<p>Познава особеностите на интерпретативното съчинение.</p> <p>Създава интерпретативно съчинение по проблем върху една или няколко художествени творби.</p> <p>Спазва книжовните езикови норми.</p> <p>Анализира и критично оценява свои и чужди интерпретативни съчинения по проблем върху няколко художествени творби.</p>	<p>Самостоятелна работа</p> <p>Анализ</p> <p>Редактиране</p>	

Урок номер/месец	Тема на урочна единица	Виг на урока	Очаквани резултати от обучението	Методи за работа	Бележки/коментари
35./III	Изборът и раздвоението. Елисавета Багряна, „Потомка“	НЗ	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за избора и раздвоението в „Потомка“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата.</p> <p>Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „Потомка“.</p> <p>Тълкува „Потомка“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за избора и раздвоението в нея.</p> <p>Описва структурирано отношенията между лирическите характеристики на „Потомка“ и естетически специфичната интерпретация на темата за избора и раздвоението в творбата.</p> <p>Идентифицира и оценява в „Потомка“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с избора и раздвоението.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в „Потомка“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с избора и раздвоението, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях.</p>	<p>Беседа</p> <p>Анализ</p> <p>Работа с учебника</p> <p>Работа с работните листове</p> <p>Работа с ресурсите от електронния вариант</p>	
36./III	Създаване на теза и план за аргументация за есе по житейски проблем на тема: „Светоусещането на модерната жена“ (или друга тема)	У	Създава писмени и устни текстове, съобразени с книжовните езикови норми.	<p>Самостоятелна работа</p> <p>Анализ</p> <p>Редактиране</p>	

Урок номер/месец	Тема на урочна единица	Виг на урока	Очаквани резултати от обучението	Методи за работа	Бележки/коментари
37./III	Борис Христов, „Честен кръст“	НЗ	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за избора и раздвоението в „Честен кръст“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата.</p> <p>Разпознава жанрови характеристики на поемата, проявени в „Честен кръст“.</p> <p>Тълкува „Честен кръст“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за избора и раздвоението в нея.</p> <p>Идентифицира метафори и символи в „Честен кръст“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за избора и раздвоението в творбата.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в „Честен кръст“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с избора и раздвоението, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях.</p> <p>Намира, подбира, извлича и обработва съобразно няколко критерия информация от различни източници, за да изпълни самостоятелно изследователски проект, свързан с „Честен кръст“.</p>	<p>Беседа</p> <p>Анализ</p> <p>Работа с учебника</p> <p>Работа с работните листове</p> <p>Работа с ресурсите от електронния вариант</p>	
38./III	Създаване на интерпретативно съчинение на тема: „Отношението към миналото в „Потомка“ на Елисавета Багряна и „Честен кръст“ на Борис Христов“ (или друга тема)	У	<p>Познава особеностите на интерпретативното съчинение.</p> <p>Създава интерпретативно съчинение по проблем върху една или няколко художествени творби.</p> <p>Спазва книжовните езикови норми.</p> <p>Анализира и критично оценява свои и чужди интерпретативни съчинения по проблем върху няколко художествени творби.</p>	<p>Самостоятелна работа</p> <p>Анализ</p> <p>Редактиране</p>	

Урок номер/месец	Тема на урочна единица	Виг на урока	Очаквани резултати от обучението	Методи за работа	Бележки/коментари
39./IV	Изборът и раздвоението (упражнение)	У	Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата. Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невключена в учебното съдържание.	Анализ Съпоставка Работа с допълнителни художествени текстове Самостоятелна работа Дискусия Работа по проект Работа с ресурсите от електронния вариант	
40./IV	Изборът и раздвоението (упражнение)	У	Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата. Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невключена в учебното съдържание.	Анализ Съпоставка Работа с допълнителни художествени текстове Самостоятелна работа Дискусия Работа по проект	
41./IV	Изборът и раздвоението (упражнение)	У	Конструира междутекстови връзки между трите творби, посочени към темата. Конструира междутекстови връзки на една творба, посочена към темата, с друга творба по избор на учителя от българската литература, невключена в учебното съдържание.	Анализ Съпоставка Работа с допълнителни художествени текстове Самостоятелна работа Дискусия Работа по проект	
42./IV	Създаване на интерпретативно съчинение на тема: „Изборът между истинско и фалшиво в „Потомка“ на Елисавета Багряна и в „Честен кръст“ на Борис Христов“ (или друга тема)	У	Познава особеностите на интерпретативното съчинение. Създава интерпретативно съчинение по проблем върху една или няколко художествени творби. Спазва книжовните езикови норми. Анализира и критично оценява свои и чужди интерпретативни съчинения по проблем върху няколко художествени творби.	Самостоятелна работа Анализ Редактиране	
43./IV	Класна работа	КР	Установяване на равнището на знания и умения, придобити през втория учебен срок в 12. клас	Самостоятелна работа	
44./IV	Класна работа	КР	Установяване на равнището на знания и умения, придобити през втория учебен срок в 12. клас	Самостоятелна работа	

Урок номер/месец	Тема на урочна единица	Виг на урока	Очаквани резултати от обучението	Методи за работа	Бележки/коментари
45./V	Годишен разговор	НЗ	Актуализиране на знания и умения, придобити в 12. клас	Анализ Съпоставка Работа с допълнителни художествени текстове Самостоятелна работа Дискусия Работа с ресурсите от електронния вариант	
46./V	Установяване на изходното равнище на знанията и уменията на учениците	У	Установяване на равнището на знания и умения, придобити в 12. клас	Самостоятелна работа	
47./IV	Създаване на есе по житейски проблем на тема по избор	У	Създава писмени и устни текстове, съобразени с книжовните езикови норми.	Самостоятелна работа Анализ Редактиране	

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ

ЛИТЕРАТУРА

за 12. клас

Автори

Бойко Пенчев
Илияна Кръстева

Редактор

Ива Иванова

Графичен дизайн

Петко Минчев

Коректор

Мила Томанова

Българска. Първо издание, 2021 г.
Формат 60x90/8. Печатни коли 6,5
ISBN 978-978-954-18-161 1-0

Издател

„КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“ ООД
София 1574, ул. „Никола Тесла“ № 5, BSR 2, етаж 4
тел.: 0700 47 400, e-mail: info@klett.bg
www.klett.bg